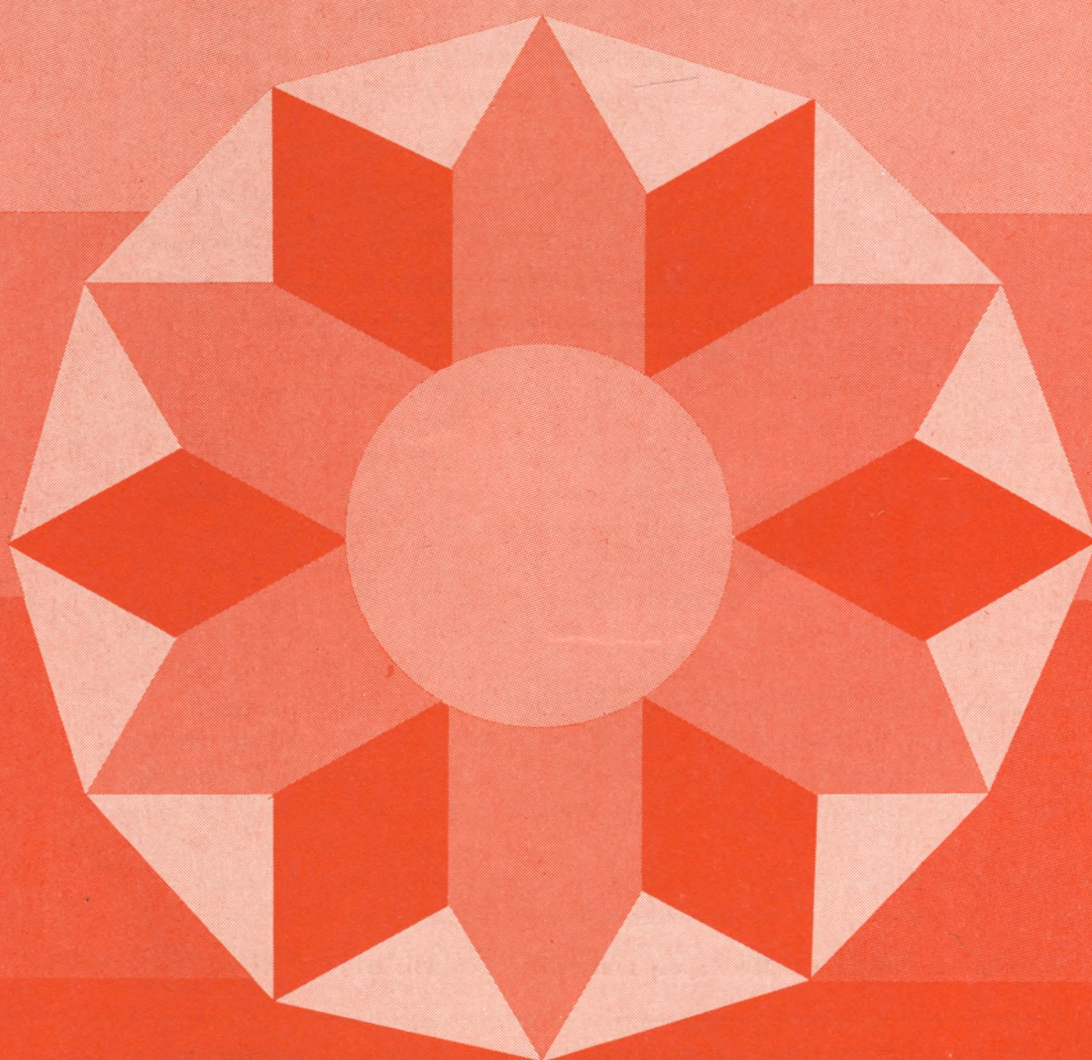

spalis/october 1978 9

 **laiškai
lietuviams**

KĄ DARYSIME KITIEMS...	289	M. Stankuvienė-Saulaitytė
ATEISTO SURINKTOS MALDOS	292	Kun. J. Prunskis
PAVYZDŽIO ĮTAKA	294	Doc. J. Dailidienė
PSALMĖ (eil.)	296	P. E. da Silva Ramos
EILĖRAŠČIAI	296	Henriette Roland Holst
AKIŲ KALBA	297	J. Sav.
ŽMOGUS IR JO LIKIMAS	299	Gyd. Aleksandras A.
LIETUVIŠKOJI KULTŪRA – SIELOS MAISTAS	301	Jonas Miškinis
KELIONĖ APLINK PACIFIKĄ PER 80 DIENŲ (IV)	303	Juozas Vaišnys, S.J.
AK, TIE ŽODŽIAI	310	R. Bernotienė
KLAUSIMŲ LAPELIS	312	A. Saulaitis, S.J.
LIEPSNOS TAPYBA	314	M. Ivanauskas
NEUROZĖS	315	Dr. P. Janulionis
KALBA IR DVASIA	317	K. Parėštytė
TĖVYNĖJE	319	D. ir G. Vakariai
KALBAMĖS TELEFONU	321	A. Kučinskaitė
TRUMPAI IŠ VISUR	322	J. Pr.

Šis numeris iliustruotas Mikalojaus Ivanausko "Liepsnos tapybos" darbų nuotraukomis.

LAIŠKAI LIETUVIAMS (Letters to Lithuanians). Published monthly except July and August, when bi-monthly, by the Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, Illinois 60636. Yearly subscription \$6.00, single copy 60 cents. Second class postage paid at Chicago, Illinois, and additional mailing offices.

KĄ DARYSIME KITIEMS...

MARIJA STANKUVIENĖ-SAULAITYTĖ

Jau buvau suaugusi, kai pirmą kartą išgirdau žodį *elitas* iš vieno paskaitininko, kalbančio apie lietuvius. Savyje pajutau kažkokį nerimą, ir tik po daugelio metų tai gerai supratau ir man pasidarė labai nemalonu. *Elitas* etimologiškai kyla iš žodžio, reiškiančio *išrinktuosius*. Dar priedo jis turi tą nemalonų aukštesniosios klasės, inteligentijos, kontroliuojančio autoriteto prieškonį. Tad mums neužtenka, kad istorijos esame išrinkti kitaip savo tautybę pergyventi, negu atrodytų natūralu. Mes turime koncentruotis ir savo dėmesį kreipti į mažumą, kuri mus ves kažkur į kažką tiesiais keliais.

Dalis to "kažko" yra mūsų kova už tautinį identitetą, t.y. už kalbą, kultūros išraiškas, laisvę, žmogaus teises. Mes turime aiškų tikslą, ir tai palengvina mūsų veiklą. Būti visuomenininku mums gali tapti profesija, nors manau, kad platesnėje visuomenėje, pvz. amerikiečių, visuomeninkauti reikštų specifiniu darbu prisidėti prie pagalbos vargšams, šeimoms, ligoniams. Amerikiečiai neturi rūpintis kalbos išlaikymu ir turi pakankamai laiko bei pinigų rūpintis pagalbos reikalingaisiais.

Auginam vadus, kad jie vestų mus prie tikslo. Šią padėtį apibendrinant, galima sakyti, kad mūsų stovyklos, kursai, suvažiavimai, oficiali organizacinė veikla kreipiama į elitą. Jeigu kiti pasinaudoja, džiaugiamės, bet svarbiausia, kad iš pilkos minios, kuri vis tiek grįš į nežinią, iškiltų laukiamasis vadas. Nežinau, gal tai ir gerai.

Mes save pastatome centre, lyg pasaulį, apie kurį viskas sukasi. Savo centre pastatome tą laukiamą idealų vadą, kuris tęs mūsų darbus ir sapnuos mūsų sapnus, juos įkūnydamas lietuviškąją veiklą. Jo sąskaiton (tiksliau pasakius, mūsų įsivaizduojamon sąskaiton) nukenčia kiti. Kokie kiti? Tik dabar, lyg iš miglos, iškyla tolerancija, nors dar labai silpnai. Kai kituose kuklesniuose kraštuose lietuviai seniai pajėgia, kaip žmonės, bendrauti su kitos tautybės ar bendruomenės nariais, pas mus tik dar labai neseniai tokia galimybė pradėjo reikštis. Pvz. Pietų Amerikoje ar kitur ne dėl to arba ne vien dėl to bendraujama su kitais, kad mums naudinga turėti daugiau užjaucian-

Mikalojus Ivanauskas

Kančia

čių, bet todėl, kad jie yra žmonės. O gal ir dėl to, jog mes nesame kokie nors ypatingi žmonės, kad turėtume teisę paneigti kitus.

Šalia tautybės reikalavimų mums svarbūs ir fiziniai, ir psichiniai. Suvažiuojame, dalyvaujame, savimi džiaugiamės, kovojame. Su gailėsčiu žiūrime į retai pas mus pasitaikančią nesveiką žmogų. Jis nėra toks, kaip mes. Mes gyvename, lyg mūsų tauta būtų sudėta tik iš asmenų be jokių krizių, be ligų – graži, sveika, didvyriška. Tiesa, mes pripažįstame, kad jaunimui ateina abejonių laikotarpis – tautinių, religinių abejonių. Pačių giliausių krizių neliečiame, gal nesuprantame: alkoholizmo, nelaimingų šeimų, psichinių konfliktų. Mes žiūrime kaip į anekdotus į tokius pasakojimus, kaip per suvažiavimus jaunieji girti vaikščioja. Mums nenuostabu, kad tėvai daug geria, vartoja narkotikus.

Nuostabiausia, kad tiek iškentėjusi tautos dalis – egzilai neišmoko kitų užjausti ir kitais rūpintis. Mūsų tarpe apstu priešingų nusiteikimų kitų tautų bei rasių žmonėms, nedarbingiems, neturtingiems, apskurdusiems, pasimetusiems. Ne tik kitus išskiriame iš savo dėmesio ir meilės ratelio. Išskiriame ir savuosius. Todėl šiurpas kresčia, išgirdus tą žodį *elitas*. Išrinkimas ir iškėlimas vienų suponuoja paneigimą kitų. *Elitas* neišvengiamai eina kartu su puikybe, išskirtinumu, egocentriškumu ir didybės manija. Labiausiai pas mus laikomi pagarboje tituluotieji ir turtingieji. Blogiausia yra būti vargšu psichine, fizine ar materialine prasme.

Nerimas, pirmą kartą sukeltas ir po to daug kartų pakartotas, girdint tą žodį *elitas*, išsisprendė visai netikėtai Vakarų Vokietijoje. Liuteronų kunigas Urdzė ir jo žmona mus priėmė taip nuoširdžiai ir šiltai, kaip retai tebūna. Pasijutome namie. Bet ne tai noriu pabrėžti. Svarbiausia, kad pamačiau, kaip prie kun. Urdzės priėjo atsilikęs vaikas. Kunigas jį apkabino ir su juo pasikalbėjo. Vėliau susirinko lietuviai mano pasikaitai. Kalbėjau apie literatūrą publikai, kuriai niekad apie nieką nebuvau kalbėju-

Šių metų rugpjūčio 6 d. mirė popiežius Paulius VI, o rugpjūčio 26 d. buvo išrinktas naujas popiežius kard. Albinas Luciani, pasirinkęs Jono Pauliaus I vardą. Kai kurie buvo nustebinti šiuo dvigubu vardu, bet Italijoje tokie dvigubi vardai yra labai įprasti. Juos net ir rašo drauge, pvz.: Giancarlo, Gianfranco ir pan. Popiežius, pasirinkdamas šiuos vardus, gal norėjo parodyti pagarbą bei dėkingumą Jonui XXIII ir Pauliui VI. Tikėkimės, kad jis turės tiek paprastumo ir meilės, kaip Jonas XXIII, ir tiek kantrybės, kaip Paulius VI. Prašykime Dievą, kad jis būtų atviras šių dienų problemoms ir drąsus reikiamoms reformoms, kad Bažnyčia kaip galima greičiau atsinaujintų pagal II Vatikano susirinkimo dvasią.

si. Tarp mums įprastų klausytojų buvo kaip tik ir tų vargšų, kuriuos pas save turėti kun. Urdzė laiko palaima – daugiau palaima negu pareiga. Išsikalbėjome apie dvi valandas. Tai buvo laimingos valandos. Čia niekas nebandė pasirodyti aukštesniu už kitus, vieni kitų klausėsi ir vienas kitam buvo jautrūs savo neelitinio vado sukurtoje nuotaikoje.

Kunigui Urdzei apkabinus atsilikusį vaiką, supratau, kad čia yra atsakymas į mano nerimą. Tą vaiką visi globojo, niekas jo nesibaidė, nebijojo keisčiau vaikščiojančių, galvojančių, jaučiančių, negu mums įprasta.

Naujosios, ypač jaunimo, organizuotos veiklos neformalus šūkis yra "kovoti už kiekvieną lietuvį". Supratę to įvardžio reikšmę, kai ką turėsime radikaliai perorientuoti savyje ir savo veikloje. Ir kovosime ne tik dėl to, kad tauta liktų gyvastinga, bet todėl, kad kiekvienam lietuviui reikalingas toks rūpestis, dėmesys ir pagarba, kurią kartais tik kitas lietuvis jam gali suteikti. Jeigu mūsų tauta dar ilgai nepasiektų laisvės, tai išlaikytume bent tas vertybes, kuriomis tauta save įprasmina. Šios vertybės jau seniai mums buvo išryškintos. Mes joms turime duoti lietuvišką išraišką.

ATEISTO SURINKTOS MALDOS

Kun. Juozas Prunskis

Vienas iš pirmaujančių JAV laikraštinių S. L. Sulzberger, dienraščio "The New York Time" kolumnistas, užsienio korespondentas, magna cum laudė baigęs Harvardo universitetą, parašė knygą: "Go Gentle into the Night". Joje daug kalba apie mirties naktį. Tas 152 psl. veikalas – tai įvairių tikybų maldų rinkinys. Įdomu, kad pats autorius yra ateistas. Knygos pradžioje sako: "Mano tikėjimas yra tas tragiškas, vienišas ateizmo tikėjimas". Gal tas ateistiškas vienišumas jį ir palenkė ieškoti šilimos religijoje, kad jis, kaip prisipažįsta knygos pabaigoje, daugiau kaip per 40 metų rinko... maldas.

Ne viskas jo knygoje mums priimtina, bet vis dėlto jis sugraibstęs nuostabiai daug religinės medžiagos. Jeigu ji buvo įdomi jam, ateistui, tai dar įdomesnė ji mums, tikintiesiems. Pradžioje jis sumini škotų priežodį, pasisakančią prieš iškrypimą, kai "turima daug maldų, bet mažai dievotumo".

Jau senovės mąstytojai mokėjo su nuolankumu kalbėti į Dievybę. Pvz. Epiktetas rašė: "Daryki su manimi, ką nori. Mano valia yra Tavo valia. Aš neapeliuoju prieš Tavo sprendimus".

Maldų yra buvusių ir gana keistų. Pvz. Prūsų generolas liuteronas Kesseldorf, vedęs pulkus prieš Austrijos katalikų kariuomenę, meldėsi: "Viešpatie Dieve, neleiski, kad būčiau paniekintas savo sename amžiuje. Jeigu jau man ir nepadėtumei, tai nepadėk ir aniems nenaudėliams; tada jau leiski mums patiems išbandyti savas jėgas".

Sulzbergeris, žydų kilmės, su pasigėrėjimu cituoja šv. Teresę iš Avilos, kuri su nuolankumu kalbėjo: "Tebūnie Jis visais laikais palaimintas. Tas, kuris mane taip ilgai pakentė. Amen".

Stiprų išpūdį daro ir šv. Tomas Akvinietis, sakydamas: "Didelis dalykas, labai didelis ištverti be paguodos, kaip žmoniškos, taip ir dieviškos, ir įstengti pakelti tą širdies

ištrėmimą (Dievo garbei) ir niekur savęs neieškoti".

Didis rašytojas Dostojevskis metė šią religinę mintį:

"Mylėki visus tvarinius: visatą ir kiekvieną smėlio grūdėlį. Mylėki kiekvieną lapą ir kiekvieną saulės spindulį. Mylėki gyvulius, augalus, mylėki kiekvieną atskirą daiktą. Jei mylėsi kiekvieną daiktą, visame suvoksi Dievo paslaptį. Ir kai pradėsi suvokti, kasdien augsi pilnu supratimu, kol pagaliau pradėsi mylėti visą pasaulį meile, kuri viską apima ir yra visuotinė".

Ateistą Sulzbergerį žavėjo ši Cezarėjos vyskupo Euzebijaus malda: "Duok, Dieve, kad aš nebūčiau nė vieno žmogaus priešas. Noriu būti draugas to, kas amžina ir išlieka; kad aš niekada nesiginčyčiau su savo artimaisiais, o jeigu tai pasitaikys, kad greitai su jais susitaikyčiau; kad aš niekada neplanuočiau blogio prieš bet kokią žmogų, o jeigu kas prieš mane planuos, kad aš išvengčiau jį ižeisti; kad aš mylėčiau, siekčiau ir ieškočiau tik to, kas gera".

Nepamirština ir prieš žuvimą nuo nacių rankų į dienoraštį įrašytoji Anne Frank mintis: "Geriau vaistai tiems, kurie baiminasi, kurie vieniši ar nelaimingi – eiti į lauką, kur jie galėtų būti vieni su dangumi, gamta ir Dievu. Nes tik tada galima jausti, kad viskas yra taip, kaip turi būti, kad Dievas nori matyti laimingus žmones tarp paprasto gamtos grožio".

Žmogus yra silpnas. Net ir šv. Augustinas jaunatvėje meldėsi: "Dieve, padaryk mane geru, bet dar ne dabar..." Vienoje Anglijos katedroje yra įrašas: "Dieve, duok man laimės gyvenime ir leiski, kad aš ją parduočiau kitiems".

Filosofas Platonas net savo maldoje gudravojo:

"Karaliau Zeuse, suteik mums tai, kas gera, ar mes to meldžiamės, ar ne, bet saugok mus nuo blogo, nors mes to ir prašytume".

Didysis prancūzų teologas François Fénelon, Cambrai arkivyskupas, maldaudavo:

"Tėve, duok mums, Tavo vaikams, tai, ko mes patys nežinome, kaip prašyti".

Metodizmo kūrėjas John Wesley meldėsi: "O, Viešpatie, leiski, kad mes negyventume nenaudingai"... Rašytojas Charles Lamb prašė: "Dieve, daryk mane kasmet išmintingesnį ir kasdien geresnį".

Neužmiršamas viduramžių mistikas Tomas a Kempis, gyvenęs Olandijoje, maldavo: "Maloningasis Dieve, padėki mums gyventi taip, lyg ši diena būtų paskutinioji, nes juk mes nežinome – gal ji ir bus paskutinioji".

Su moterišku pasitikėjimu šv. Teresė iš Avilos kreipėsi į Dievą:

"Jei Tu nori ištirti mane bandymais, tai duoki man jėgos ir tegu tie bandymai ateina".

Kalinamoji Škotų karalienė Marija Stuart meldėsi:

"Viešpatie, mano Dieve, turiu viltį Tavvyje. Brangusis mano Jėzau, išlaisvinki mane. Pančiuose, kančiose aš ilgiuosi Tavęs. Klūpėdama aš Tave garbinu ir Tave maldauju – išlaisvink mane".

Indijos Khond žmonių malda: "Mes nežinome, ką gero iš Tavęs prašyti. Tu žinai, kas mums gerai. Duoki tai mums".

Kūrybos genijus Michelangelo maldavo:

"Įkvėpk Tu tokias mintis man į galvą, kad jos manyje dorybę išugdytų ir aš galėčiau eiti Tavo pėdomis. Taip atlenki mano liežuvį, kad turėčiau jėgos giedoti Tau ir be paliovos skardenti tavo garbinimą".

Šv. Ignaco malda į Kristų buvo giliai prasminga: "Išmokyk mus, gerasis Dieve, tarnauti Tau, kaip tu esi vertas, išmokyk duoti neskaičiuojant, kiek tai verta, – kovoti ir nepaisyti žaizdų, – veikti ir neieškoti poilsio, – dirbti ir neprašyti kito atlyginimo, kaip tik žinojimo, kad vykdome Tavo valią".

William Blake, anglų poetas ir tapytojas, kalbėdavo į Dievybę:

"O Išganytoja, liek ant manęs nuolankumo ir meilės dvasių; sunaikink manyje savimylą, būki mano visas gyvenimas. Ves-

ki mane už rankos, kuri dreba amžių uolose".

Rašytojas Pindaras savo odėje maldavo Dievybę: "Leiski, o Dieve, man eiti nekaltais gyvenimo takais ir po savęs palikti skaidrų vardą mano vaikams".

Sulzbergeris žavisi ir ta nuostabia šv. Pranciškaus malda: "Dieve, padaryk mane taikos įrankiu, kad ten, kur yra neapykanta, aš sėčiau meilę, kur nuoskauda – atleidimą, kur abejonė – tikėjimą, kur nusiiminimas – viltį, kur tamsybės – šviesą, kur nuliūdimas, kad aš neščiau džiaugsmą".

Žavėdamasis Senojo Testamento psalmėmis, šv. Pranciškaus Asyžiečio, šv. Jono nuo Kryžiaus raštais, Sulzbergeris taria: "Kaip ateistas aš esu įsitikinęs savo neigiamu nusiteikimu ir aš pabrėžiu savo nenorą laimėti kurį nors žmogų savajam Credo. Aš laiminu tuos, kurie tiki, kad jie gali tikėti..."

Jam mieli ir tie šventieji, kurie jaučiasi tokie trapūs, kaip šv. Pilypas Neri, kuris meldėsi: "Dieve, nepasitikėk manimi, nes aš tikrai suklupsiu, jei manęs nepalaikysi".

Sulzbergeriui daro gilų įspūdį tie tvirto ryžto žmonės, kaip popiežius Benediktas XV, kuris I pasaulinio karo metu meldėsi:

"Viešpatie, valdovams ir žmonėms įkvėpk romumo dvasių. Užgydyki nesutartimus, kurie drasko tautas. Tu išliejai savo brangųjį kraują, kad jie gyventų kaip broliai, suveski vėl žmones į mielą harmoningumą. Tu atsiliepei į apaštalo Petro šauksmą: "Gelbėki, Viešpatie, žūstame" ir nuraminai siaučiančias bangas. Išgirski dabar mūsų. Tavimi pasitikinčių, maldas ir sugrąžink į pasaulį tvarką bei taiką".

Armėnų liturgijoje yra tokia prasminga malda: "Tu, kuris ištiesei savo sutveriančias rankas į žvaigždes, sustiprinki mūsų rankas savo užtarimu, kai mes jas keliamo į Tave".

Šv. Jonas Auksaburnis kvietė Dievišką Karalių, Tiesos Dvasią, apsigyventi mumyse ir apvalyti nuo dėmių mūsų sielas. Pierre Teilhard de Chardin meldė padėti žmonėms nusikratyti savo menkyste ir žygiuoti pir-

myn, remiantis Dievu, į neaprėpiamos meilės okeaną. Šv. Ambrozijus maldavo: "Atimki iš manęs akmens širdį ir duoki man gyvą širdį, kuri Tave mylėtų ir garbintų, kuri Tavimi džiaugtųsi, Tavimi sektų".

Matydama gyvenimo nepastovumą, šv. Teresė iš Avilos prašė: "Dieve, padėki man. Koks skurdus šis gyvenimas! Nėra laimės, kuri būtų pastovi, ir nieko nėra, kas nesi-keistų. ..." Šv. Augustinas maldavo: "Pamatyki, Viešpatie tuos, kurie šiąnakt budi ar verkia".

Gamtos mylėtojų maldą išreiškė Carmen Bemosa de Gasztold, sakydama:

"Išklausk mus maldų, mes Tave prašome. Pasigailėki visų darbo gyvulių, palieski jų išvargusius kūnus, gydyki jų žaizdas, palengvink jų naštas, sustiprink jų sąnarius. Mes meldžiame, kad kiekvienas vyras, moteris ir vaikas, kuris būna prie jų, susilaikytų nuo žiaurumo".

Šumerai savo raudose reiškia pasitikėjimą: "Jeigu mano nusikaltimai ir dideli, dar didesnis Tavo pasigailėjimas".

Gamtos paveiktas Beethovenas kalbėjo: "Visagali, miškuose aš jaučiu palaimą. Kiekvienas yra laimingas miške. Kiekvienas medis kalba apie Tave".

Tertulijonas paskelbė stiprų priminimą moterims: "Našlė, kuri nesimeldžia už savo mirusį vyrą, yra nuo jo atsiskyrusi".

Didysis Mogulas, imperatorius Aurungzeb prieš mirtį kalbėjo: "Aš esu taip blogas, jog bijau, kad Dievas neturės man vietos. Dėl to palaidokite mane plika galva, nes sako, kad tie, kurie artinasi prie Dievo neprisidengta galva, susilauks Jo pasigailėjimo. Tačiau aš netikiu, kad Jis teiktųsi pažvelgti į mane".

Sulzbergeris žavisi šventųjų pasitikėjimu mirties akivaizdoje. Šv. Jeronimas kalbėjo į Dievybę: "Būki maloningas, kol aš apsigyvensiu Tavo namuose ir Tave garbinsiu per amžių amžius..

Mirdama šv. Teresė iš Avilos meldėsi: "Mano Viešpatie, pagaliau atėjo valanda, kurios aš ilgėjausi. Atėjo laikas, kada mes vienas su kitu pasimatysime. Mano Viešpatie ir Išganytojau, tikrai jau atėjo laikas.

kada aš būsiu paimta iš šio ištrėmimo ir visada būsiu su Tavimi. Neatmeski manęs nuo savo akivaizdos... Nuolankios ir susigraudinusios širdies Tu neatmesi..."

Prieš nukertant galvą, Marija Stiuart dar prašė:

"Maldauju, kad būtų nunešta žinia, jog aš mirštu, kaip tikra Škotijos ir Prancūzijos karalienė. Dieve, atleiski tiems, kurie nuo seniai laukė mano pabaigos ir troško mano kraujo..."

Viduramžių kurdų mistikas Abd al Qadir al Jilani, miręs 1166 m., paliko maldą:

"O Viešpatie, tegu mano gyvenimo pabaiga bus geriausia jo dalis. Tegu mano baigiamasis veiksmas bus geriausias. Ir iš visų mano dienų padaryki geriausią dieną tą, kada Tave sutiksiu".

Knygą užbaigdamas, Sulzbergeris taria:

— Visą savo gyvenimą, nepaisant religijos atmetimo, aš žavėjausi ta pagarba, kurią ji įkvepia. Aš rinkau maldas ir džiaugiausi apeigomis, kuriose būna jautriausių ir garbingiausių žmogaus kūrinių. Tų Dievybės ilgėjimosi aspektų, taip bendrų žmonių, aš buvau atvestas prie tos šaunios sielos — Walter Raleigh — kartu tikėti, kad "mūsų gyvenimas yra tik kelionė į namus".

PAVYZDŽIO ĮTAKA

DOC. J. DAILIDIENĖ

Pašaliais šlaistosi vaikai. Jie slampinėja pakiemiais, gatvėmis, nuobodžiaudami, be jokios veiklos. Iš kur tokie abejingi veidai, nenoras ką nors veikti? Viskas prasideda dar lopšyje. Amžinai užimti tėvai, abejingos laisvai samdomos auklės arba dėl tam tikrų priežasčių nepakankami socialiniai pedagogai su vaiku kontaktai darželyje, pagaliau ligos karantino periodu — Vienatvė užrakintame kambaryje bei "atsitiktinės tetos" priežiūra ir dar daugelis kitokių sąlygų. Vaikui nepakanka išpūdžių, emocijų, nebėra, kas reaguotų, vertintų jo džiaugsmą, liūdesį. Visi užimti, tik jam — mažajam žmogui niekas neturi laiko. Ir sustoja vystytis mažylio teigiamos emocijos, poreikiai,

interesai. Mažėja iniciatyva, blėsta džiaugsmas, atsiranda slogi apatija, vangumas, pasyvumas. Tartum užgęsta vaiko akys, jis nieko nenori daryti, veikti. Slampinėja tokie vaikai nuobodžiaudami darželio pasieniais, vėliau gatvėmis ir šiaip pašaliais, o tėvai ir pedagogai konstatuoja: "Tingynys! Nevykėlis! Nevaleika!" Tėvams atrodo, kad jų santykiuose su vaiku nebuvo nieko smerktino, gal tik smulkmenos. Ar tik smulkmenos? Pavyzdžiui, penkiametis Ramūnas šaukia: "Mamyte, ateik!!" Virtuvėje mama nekantriai atsiliepia: "Ko?!" "Ateik: aš tau ką parodysiu!" "Neturiu laiko, netrukdyk!" atšauna gimdytoja. Ramūnas atneša nupiešęs mamytę ir pasididžiudamas sako: "Žiūrėk, mamyte, čia tu. Matai, kokia graži!" Tačiau motina, net nežvilgtelėjusi, išstumia sūnelį pro duris, tardama: "Gera, jau gerai, bėk iš čia, dūmai akis graužia!" Kitą dieną scena panašiai pasikartoja, bet dabar mama šaukia Ramūną, o šis jos tonu atšauna: "Ko?! Neturiu laiko, netrukdyk!"

Dažnai skundžiamės, kad mūsų vaikai negeri, nejautrūs, negailestingi, pikti, nekantrūs, nemyli savo tėvų, mokytojų. Kodėl taip yra?

Dvylikametis Remigijus pareina iš mokyklos irzlus, nepatenkintas. Motina pastebi: "Ko surūgęs? Matyt, ką nors iškrėtei, gal dvejetą gavai?" Vaikas užsidega pykčiu: "Jūs visi žinote mus tik ėsti! Kiekvienas mokytojas moralus skaito! Pareini namo – tėvai grizina! Kodėl visi mus tik persekioja, mumis netiki? Kodėl mes tik blogi galime būti?!"

Iš tikrųjų, ar ne per dažnai moralizuojame vaikus, grasome jiems, gąsdiname "bloga ateitim"? Tuo verčiame vaiką nekęsti mūsų, užsidaryti savyje, netekti pasitikėjimo savo jėgomis. Nuolat reikšdami nepasitikėjimą vaiku, amžiną baimę jo likimu, patys atimame iš priaugančios kartos svarbios veiklos norą.

Mokslininkai nurodo, kad įvairiapusė asmenybės sankloda gauna pradžią jau ankstyvajame amžiuje. Vienas po kito pradeda veikti objektyvūs faktoriai, kurie formuoja vaiko santykius su aplinkiniais žmo-

nėmis. Vystosi mažylio psichinės savybės (pojūčiai, suvokimas, atmintis, vaizduotė), kalba. Vaikas įsijungia į mikroaplinką ir pats pradeda joje veikti. Didžiausią vaidmenį vaidina daiktai ir aplinkinių žmonių elgesys, kuris mažyliui – vienintelis visuomeninių santykių vertinimo kriterijus. Iš pradžių socialinė aplinka jam daro įtaką daugeliu lyg tai atsitiktinių elgesio faktų. Aplinkinių žmonių elgesyje yra pastovių, pasikartojančių elementų. Nuolatinuose jų poelgiuose mažoji asmenybė per laiką išvelgia tam tikrą pastovumą. Susidaro *elgesio vaizdiniai*, kurie vaikui – žmonių santykių pavyzdys – *modelis*. Tokie modeliai vaiko sąmonėje – vieninteliai išbaigti tinkamo elgesio pavyzdžiai, nes jo sąmonė nemoka sukurti kitokių modelių. Savas kritiškas požiūris atsiranda žymiai vėliau.

Vadinasi, mažam vaikui aplinkinių žmonių elgesio pavyzdys yra lemiamas faktorius, formuojantis sąmonėje elgesio (santykių) modeliui, pagal kurį vėliau ši asmenybė ims veikti. Pamėgdžijant aplinkinių elgesį atsiranda realus vaiko ryšys su aplinka. Jo elgesys visada turi socialinę reikšmę. Mikroaplinka vienaip ar kitaip reaguoja į šiuos veiksmus, juos priima arba atmeta (mimika, kalba, juoku, džiaugsmu). Vaikas, emociškai išgyvendamas šias reakcijas, savo veiksmus ima vertinti panašiai, kaip ir jo artimieji. Pavyzdžiui, jis išmėto žaislus po kambarį, o motina šypsodamasi juos surenka ir padeda į vietą. Šypsosi ir sūnus: vadinasi, žaislus mėtyti galima. Iš pradžių vaiko veiksmai siejasi su tam tikromis emocijomis (teigiamomis ar neigiamomis), vėliau pasitenkinimo jausmas atsiranda jau ne bet kaip pasielgus, pagal mikroaplinkos vertinamąją reakciją. Pavyzdžiui, vaikas sako: "Neimsiu degtukų – jie gali namus sudeginti!" (namus sudeginti – mikroaplinkos vertinamoji reakcija). Aišku, kartais vaiko poelgis gali neatitikti susidariusio elgesio modelio, tačiau palankiomis sąlygomis jis kitaip pasielgs, nes pavyzdžio įtaka didžiulė. Suaugusieji aiškina vaikui įvairius reiškinius, vertina poelgius (geras, blogas, piktas, galima, negalima ir

t.t.). Su šiomis vertinimo sąvokomis mažieji susipažįsta anksti. Jų įsisavinimas visada lydimas emocijų. Labai greitai vaikai patys pradeda naudoti vertinamąsias sąvokas: "Jis nešvarus – negražus!" "Jis mušasi – negeras!" "Tėtis barasi – *jis blogas!*" ir kt.

Priešmokyklinis amžius – intensyvus suaugusiųjų pavyzdžio, elgesio normų ir taisyklių įsisavinimo laikotarpis. Šio amžiaus vaikai priklausomai nuo temperamento, nervų sistemos savybių bei kitų sąlygų vystosi skirtingai. Pavyzdžiui, pagal santykius su aplinkiniais pastebėtos keturios vaikų grupės. Pirmajai priskiriami geros prigimties, žvalūs, organizuoti, mėgstantys bendrauti, antrajai – draugų atžvilgiu prarūkstantys tam tikrais poelgiais, trečiajai – linkę kitus žeminti, o patys keltis į puiybę, ketvirtajai – neryžtingi, bailūs, nemėgstantys bendrauti vaikai. Kiekvienam jų reikalingas individualus auklėjimas (neigiamų dorovinių savybių slopinimas, teigiamų – ugdymas). Blogai, jeigu vaikas, tinkamai neaukklėjamas, namie mato neigiamus pavyzdžius, pasijunta vienišas ir niekam nereikalingas. Garsus ukrainiečių pedagogas V. Suchomlinskis rašė: "Kas svarbiausia buvo mano gyvenime? Be svarstymo atsakau – *meilė vaikams*". Nuoširdi meilė, nuolatinis domėjimasis vaiku, jo asmenybės gerbimas, atsargus poelgių traktavimas padeda atverti prieš mažųjų akis aplinkinės tikrovės grožį, palengvina jam protauti, pažadina jo sąmonėje gėrį ir teigiamus pergyvenimus, ugdo orumą, tikėjimą žmonėmis, pasididžiavimą tėvyne ir kt. Vaikas visada siekia suaugusiųjų pritarimo, nori dalintis su jais išpūdžiais, vertina jų nuomonę, laukia paskatinimo, pagyrimo. Suaugusiųjų teigiamos reakcijos padeda jam tobulėti, tapti geresniu. Jeigu iš mažens vaikas teigiamai emociškai neskatinamas, nepalaikomas, o tik atstumiamas bei ištisai moralizuojamas, ujamas, jis pasidaro viskam abejingas, egoistas, agresyvus, neigiamas arba bailus, melagis, mėgstantis gudrauti ir apgaudinėti. "Norint tapti tikru vaikų auklėtoju, reikia atiduoti jiems savo širdį" – pasakė V. Suchomlinskis.

Pericles Eugenio da Silva Ramos

PSALMĖ

Kai sausmedžiai nudžius ant tvorų
ir dangaus iščios išvaikys paskutinius paukščius;
kai nepermatoma migla užgesins mano akis,
apakindama šviesulingą žmoną, nutildydama dukrą,
kai tamsybių spektras pažeis mano kaktą,
Viešpatie, nebus mano gyvenimas buvęs veltui!
Daugiau nei miesto aikštėse aš būsiu palikęs
meilią mintį,
ir laukuose, kuriuos apsidinau vešlia lapija,
galės išlikti dainuodamas, kaip lotus srovėje,
gėrio švelnus sapnas.
Kalnų papėdėje,
kur ereliai ilsisi ant mano pečių,
mano Dieve, duok jėgų surasti ramybę;
Debesies Širdie, duok jėgų
man patapti baltu akmeniu ir viską užmiršti;
Rudens Rankos, tyrasis Pavasari, duokite jėgų
mano troškulį numalšinti Tavo vardo krioklyje.
Apsaugok šį troškulį nuo acto kempinės,
nekreipk tulžies taurę nuo mano lūpų,
išliek ant manęs Tavąją aušrą,
kad aš, o Karaliau, iškeliaučiau svajodamas
apie amžinybę;
ir tavo man suteikto apsiautalo pridengtas,
galėčiau ramiai miegoti greta neatskleisto Veido,
svetimas, negrįžtamai prabėgančios akimirkos
pajuokai.

Išvertė P. Gaučys

P. E. Da Silva Ramos, brazilų poetas, Sao Paulo baigęs teisę, redaguoja "Brazilų poezijos" žurnalą. Už poezijos rinkinį "Lamentacao florai" laimėjo brazilų poezijos premiją.

Henriette Roland Holst -Van der Schalk

NEPAŽINAU TAVĖS, MANASIS DIEVE

Nepažinau tavęs, manasis Dieve,
nors tu šaukei, vienos nepalikai;
mano širdis manyje nerimavo,
kartais per daug drąsi, kartais baili,
pati to nežinojau,
kad vis kovojau prieš tave.

Ir pagaliau pasidaviau,
atrasdama tave nepiktą, švelnų,
ir tavyje vėlyvą taiką. ..

Dėkoju tau kukliai,
kad tu manęs nebeatstūmei
nuo savo busimosios karalystės,
kad šitame mano laikotarpy,
be lapų, dar galima pakilti
virpančiais sparnais
tenai, kur žiba tavo taikos rožė
dar nekaltos dienos...

Ačiū, kad mano silpnos rankos
padės statyti tavo karalystę,
kad priėmei tu vakarinę talką,
surišdamas švelniais mazgais,
atleisdamas mano vėlyvą atgailą.
Ir dovanoji man kilniai
algą dienos už vienos valandos tarnybą,
tavoji meilė su kaupu man liejas
ir tik prašau dabar širdžiai drąsos
per paskutinį nuotykį.

KELIONĖ JAU BEVEIK BAIGTA

Kelionė jau beveik baigta,
jau pasirodo uostas,
ir mano taką apšviečia šviesa,
bet jau vėlyvo vakaro,
vėsi, bespalvė ir pilka.
Beveik visai jau iščiulpti
banguojančios dainos
džiaugsmo ir skausmo ekstazės
patys stiprieji tonai,
dabar reikia išmokti gracingai
būti paslėptai melancholiška,
taip kaip girdėti kalnuose
mirštant tolimą fleitą,
taip žydėjo ir dingo garsai
dabar iš širdies visai.

Bet vis dar negali nutilti,
taip kaip nenutyla vėjas,
kada tarp šakų ir šakelių
ima kilti vakarinė žvaigždė
ant skaidraus dangaus,
arba, kai visai atsitolinusi vilnis,
kaip atoslūgis, pasiekęs žemiausią tašką,
vėl pradeda artėti
kaip potvynis į krantą
iš gilumoje paslėptų bangų,
genamų, triukšmingų ir aklių.

Karalystėje, kurioje buvau kūdikis
ir kur vėl, tikiuos, Piovėjas
atras mane paliktą ramybėje,
kad iš mirštančios šviesos
aromatiškus ir saldžius kvapus,

bei išblunkančias spalvas
įausčiau į paskutinį eilėrašį.

Iš nederlandų kalbos vertė Zenta Tenisonaitė

HENRIETTE ROLAND HOLST - VAN DER SCHALK gimė Olandijoje 1869 metais pasiturinčioje šeimoje. Jos tėvai buvo protestantai laisvamaniai. Jaunystėje iš idealizmo ji buvo socialiste, vėliau 1917 metais ji net įkuria nederlandų komunistų partiją. 1921 metais Henriette keliauja į Sovietų Sąjungą. Iš Rusijos grįžta labai nusivylusi tuo, ką matė. Po ilgos sąžinės kovos 1927 metais ji atvirai atsisako savo kairių pažiūrų ir grįžta prie Dievo. Ji galutinai atsuka nugarą socializmui, kaip jėgai ir klasių kovai, ir mato socializmą kaip priemonę "tarnauti Dievui ir žmonėms". Jos vėlyvesnėje kūryboje vis labiau įsigali krikščioniški motyvai. 1947 metais ji tampa doctor honoris causa Amsterdamo universitete. Henriette yra labai daug parašiusi ir priklauso prie pačių gabiausių nederlandų poečių. Jos giliai žmogiškos kūrybos leitmotyvas yra svaionės ir tikrovės idėjos nesutapimas. Mirė Amsterdame 1952 metais.

Z. T.

AKIŲ KALBA

J. SAV.

Žvilgsnis gali būti svarbesnė bendravimo su žmonėmis priemonė negu kalba, veido išraiška, gestai, kalbos tonas. Tai žinoma ne nuo šiandien. Poetai yra apdainavę (prisiminkime Maironio: *Iš Danutės akių tai diena, tai naktis*), romanų rašytojai pavaizdavę žmogaus žvilgsnio – tos akių kalbos – grožį, reikšmę. Bet tik paskutiniais metais mokslinė psichologija ištyrė ir padarė įdomių išvadų apie žmogaus žvilgsnį.

Žvilgsnis gali būti žiūrėjimas į kito žmogaus akis. Bet jis gali būti abipusis – žiūrėjimas į vienas antro akis. Šiuo atveju, abipusis žvilgsnis yra tikra dviejų žmonių akių kalba. Socialinė psichologija studijuoja kiekybinį ir kokybinį žmogaus žvilgsnį. Pvz. ištirta, kad pokalbiuose 30 procentų laiko

žmonės skiria žvilgsniams. Gali būti atvejų, kada pokalbyje visą laiką išmeigiama žvilgsnis į pokalbininką, arba priešingai, tik 8 proc. skiriama žvilgsniui. Apie tokius sakoma: visą laiką kalbėjo nuleidęs akis.

Aplamai, daugiau žiūrima į kalbantįjį. Tuo tarpu pačiam kalbant, akys nukreipiamos į pokalbininką tik retkarčiais, mažiau negu pusė pokalbio laiko. Abipusis žvilgsnis besikalbant visą laiką išlaikyti yra neįmanomas.

Visi tokie žvilgsnių matavimai yra galimi vartojant tam tikras telekamas, kurių "slapti veidrodžiai", išdėstyti strateginiuose punktuose, registruoja kartu dviejų ar kelių pokalbininkų akių judesius.

Šiuo reikalu studijos, atliktos anglų Oxfordo universitete, parodė, kad moterys dažniau "kalba akimis", negu vyrai. Lygiai pastebėta, kad atviro charakterio asmenys (ekstrovertai), daugiau vartoja akis, negu užsitarėliai (introvertai). Tiems, kurie iš prigimties sunkiai vartoja akis, yra sunku palaikyti socialinius santykius.

Yra ištirta, kad sergantieji depresija arba šizofrenikai "slepia" savo akis. Jie pokalbiuose akių žvilgsniams skiria tik vos 4 proc. pokalbio laiko. Tai ypač ryšku pas atsilikusius vaikus, kurie vengia žvilgsnio, nepakenčia, kai kiti į juos žiūri, pridengia savo akis ranka arba bando žiūrėti pro pirštus.

Gal kas pastebės, kad iš tikrųjų negalima visą laiką kalbėti akis išmeigus į pokalbininką, nes akys turi nuolat keisti poziciją; akims yra nuolat reikalingas regėjimo nervo žadinimas. Net ir žiūrint į vieną punktą, akys savaime mirkčioja – viršutinė blakstiena nuolat pridengia akį. Tai yra natūralus žvilgsnio mechanizmas.

Psichiatrai, tyrinėdami psichinius ligonius, išgirsta jų nusiskundimą, kad, tarp kitų reiškinų, jie negalį ilgiau žiūrėti į kitą asmenį, su kuriuo kalba. Kartais nepajėgumas pažvelgti į pokalbininką kyla iš vidinės kančios, depresijos, baimės, nepasitikėjimo savo pokalbininku.

Yra ištirta, kad kiekvienas žmogus turi ne tik skirtingą veidą, balsą, bet ir žvilgsnį.

Todėl iš akių, iš išmeigto į kitą žvilgsnio galima atspėti, ką žmogus galvoja, kaip vertina savo pokalbininką. Žvilgsnis į pokalbininką išduoda kokios "žiūrėtojas" yra nuomonės apie save ir apie kitus, tiki jų žodžiams ar ne. Teisingai tad sakoma, kad akys yra žmogaus sielos veidrodis.

Atidžiai žiūrėti į kitą asmenį dažniausiai reiškia jam simpatiją. Anglų psichologas Exline padarė įdomų eksperimentą. Jis pakvietė universiteto studentus padaryti vad. "tests", iš kurių būtų galima teoretiškai nustatyti jų gabumų laipsnį. Atlikus tuos tyrimus, profesorius paskelbė rezultatus: vieni jų yra tikrai gabūs, kiti tik vidutiniai. Rezultatų paskelbimo metu buvo registruojami studentų akių žvilgsniai. Tie, kurie buvo paskelbti gabūs, mielai žiūrėjo į juos giriantį profesorių, o tie "vidutiniokai" vengė net pažvelgti į profesorių arba metė tik trumpą paniekos, nepasitikėjimo žvilgsnį.

Jaunųjų tarpe yra žinomas "išimylėjimas iš pirmo žvilgsnio". Tai įvyksta, intensyviai išžiūrėjus į partnerio akis. "Jo akyse buvo kažkas, kas mane sužavėjo iš karto". Kodėl po pirmo susitikimo, po pirmo žvilgsnio su asmeniu užsimezga kažkoks paslaptingas ryšys, kuris veda į artimesnę draugystę, vėliau ir į santuoką? Kodėl su kitais, kur netrūko gilių žvilgsnių į vienas antro akis, nėra artimesnės draugystės, išimylėjimo? Atrodo, kad veikia kažkokia paslaptinga jėga, kuri įdeda į žmogaus akis tai, kas sujungia du jaunuoliu pastoviam bendram gyvenimui. Tai nėra aklas likimas, o Kūrėjo planas, kuris vyksta per akių žvilgsnius.

Kaip matome, akių žvilgsnis kasdieniniame žmonių gyvenime vaidina svarbią rolę žmonių bendravime. Stendahl pastebėjo, kad moterų žvilgsniai yra daug iškalbingesni, negu jų žodžiai. Kartais kalba ne lūpos, o akys, ir tą akių kalbą nesunku suprasti.

Akių žvilgsniai reiškia ne tik simpatiją, bet dažnai ir didelę neapykantą. Tai ypač ryšku rasiniuose skirtumuose. Dažnai iš rasinės grupės žmonių akių "žaibuoją" neapykanta kitai, priešingai rasei, jos atstovams.

Kad reikia vengti žiūrėti įsmeigus akis į nepažįstamą asmenį, diktuoja nerašytas gero išauklėjimo kodeksas. Nekreipimas dėmesio į nepažįstamus asmenis ypač reikalingas viešose vietose: autobusuose, restoranuose, krautuvėse. Šios taisyklės nepaisymas, įsmeigtas ilgas žvilgsnis į nepažįstamus asmenis, ypač į gražias moteris, kartais gali iššaukti nemalonių reakcijų, net vaidų, ginčų, muštynių. Vienoje anglų kolegijoje bandymui keliems studentams buvo liepta nueiti į kolegijos biblioteką ir ten nuolat žiūrėti į bibliotekoje dirbančius studentus. Po kiek laiko dirbantieji, pastebėję, kad yra nuolat kitų žvilgsniais sekami, pasidarė neramūs, kiti ėmė protestuoti, o dar kiti nusikeikę išėjo iš bibliotekos. Taip veikia ilgas žvilgsnis. Hipnozėje juk kaip tik vartojama tiek hipnotizuojamo, tiek ir hipnotizuotojo žvilgsniai. Įsižiūrėjimu į akis veikiama į žmogaus sąmonę, jo psichę, jausmus.

Net ir gyvuliai jaučia žvilgsnio svorį. Kas laiko namuose šunį, gali pastebėti, kaip šuo reaguoja, pajutęs, kad jis šeimininko žvilgsniu nuolat yra sekamas. Įvyksta reakcija pagal gyvulio savybę: vienas ima loti, pulti savo šeimininką, o kitas šoka meilintis, laizytis.

Akių žvilgsnio jėgą ypač žino mokytojai ir auklėtojai. Kadangi žmonių žvilgsniai nėra vienodi, tai vieniems pavyksta savo mokinius valdyti, paveikti, nuraminti be žodžių – vien savo žvilgsniu. O kitiems nepaveda nei žodžiai, nei žvilgsniai. Tai reiškia, kad toks mokytojas ar auklėtojas yra praradęs mokinių akyse autoritetą, pagarbą, jis neturi reikiamų pedagogui savybių. Tai mokiniai išskaito iš jo akių.

Paprastai silpno charakterio, savimi nepasitikį, nusikalte individai niekad nežiūri tiesiai, atvirai. Jų akys nuolat nuleistos žemyn. Sakoma – toks mato tik savo kojų batus, vengia kitų žvilgsnio. Priešingai, atviri, nuoširdūs, grynos sąžinės žmonės apdovanoja ir kitus savo atviru, giliu ir draugišku žvilgsniu.

Evangelijose skaitome, kaip Kristus savo misijos metu dažnai pavartodavo dieviš-

kai-žmogišką žvilgsnį, kuris vienus padarė jo sekėjais, mokiniais, o kitus blogos valios žmones atstumdavo. Jų neveikė nei Kristaus žodžiai, nei jo ramybę teikiantieji pažvelgimai.

Žvilgsnio psichologija šiandien domina daugelį tyrinėtojų. Yra tam net specialios laboratorijos. Negalimas daiktas, kad nesusilauksime ir žvilgsnių žodyno, kuriame bus sukataloguoti įvairūs žmonių žvilgsniai ir jų prasmė.

ŽMOGUS IR JO LIKIMAS

GYD. ALEKSANDRAS A.

Daugelis žmonių tiki likimu. Vieni, turėdami apie jį gana miglotą supratimą, kiti itin paprastą – anot patarlės – "Obuolys nuo obels netoli terieda", tretieji – "labai moksliškai" įsivaizduodami jį, kaip kompleksą faktorių, pradedant įgimtais gabumais bei polinkiais ir baigiant visomis įmanomomis aplinkos įtakomis (auklėjimas, gyvenamoji vieta, artimieji, atsitiktiniai poveikiai), nepriklausančiomis nuo paties žmogaus ir paprastai menkai tesuvokiamomis, tačiau vis dėlto stipriai veikiančiomis.

Tikint formule "obuolys nuo obels netoli rieda", nesunku būtų padaryti išvadą, kad likimas visada šypsosi žmogui, kuris gimė geroje, talentingoje šeimoje, gavo deramą išauklėjimą ir išsilavinimą, o jei žmogus turėjo ribotus, irzlius tėvus, kurie nekreipė pakankamo dėmesio į savo vaikų auklėjimą, neskiepijo svarbių įgūdžių, nesidomėjo jų draugais, jei žmogaus vaikystė prabėgo ne kultūros centre, o giliame užkampyje, jam automatiškai laiduojamas nepavydėtinas likimas: jis bus atsilikęs, be pusiausvyros, gal būt, chuliganas ir pan.

Tačiau tokia išvada pernelyg suprastinta ir neturi nieko bendro su realiu gyvenimu, nebent patogi tuo, kad leidžia pasiteisinti pačiam prieš save, nusiraminti, pažeminti kitą, o tuo pačiu atsisakyti pastangų, siekiant suvokti tikrai sudėtingas žmogiškojo silpnumo priežastis.

Šiandien savo samprotavimus apribosime psichologiniais likimo aspektais. Be abejo, labai svarbūs žmogaus likimui ir fiziniai aspektai: grožis, ūgis, jėga, sveikata. Daugeliui jie labiau suprantami ir, be to, lengviau pasiduoda fizinės kultūros, medicinos, kosmetikos, siuvimo meno korektūrai.

Tik vienas iš 10 vaikų turi galimybių susirgti šizofrenija, jeigu kuris nors tėvų serga šia liga. Vadinasi, kažkas trukdo pasireikšti nepalankiems psichinio paveldimumo veiksniams.

Ir dar vienas reikšmingas praktinis pastebėjimas. Jeigu jau visi paveldėjimo ir aplinkos veiksniai būtų tokie be galo svarbūs, tai nusisekusių šeimų kartos progresuotų visais atžvilgiais, o nevykusių – degraduotų.

Ypatingas paveldimų ir vėliau įgyjamų psichinio turtingumo bei psichologinio prieštaravimo derinys leidžia žmogui atsispirti nepalankioms įtakoms.

Genetinis žmogaus paveldėjimas be galo turtingas. Jei geną, perteikiantį kokią nors savybę, sulyginantume su žodžiu, tai žmogaus genetinę informaciją sudarytų 2000 knygų (po 500 puslapių kiekviena) archyvas. Didesnioji šios informacijos dalis tenka kaip tik pačiai sudėtingiausiai – nervų sistemai ir psichinėms ypatybėms. (Matyt, joks istorinis asmuo, joks – net pats įdomiausias ir įžymiausias – žmogus negali pasigirti tokia plačia, tikslia ir tikra informacija apie save). Žinoma, šiame archyve potencialiai slypi tiek gera, tiek ir bloga. Tačiau dirva pasirinkimui milžiniška. Pradžioje šis pasirinkimas tikrai nėra numatytas. Kiekvienas paveldi po pusę "archyvo" (po 1000 "knygų") iš abiejų tėvų. "Archyvų" perdavimas sudėtingas. Šeimoje nebūna dviejų vienodų vaikų, kurie paveldėtų tas pačias "knygas". Todėl nesunku įsivaizduoti, kodėl vaikai taip dažnai nepanašūs į savo tėvus ar vieni į kitus, kodėl gausybė Mocarto, Mikelandželo, Kromvelio brolių ir seserų visiškai skyrėsi nuo savo garsių brolių. Būtent tas netikėtumas, ta įvairovė ir skirtingas paveldimo derinio "sėkmės" laipsnis ir nulemia pačią svarbiausią žmogui galimy-

bę – būti pačiu savimi, nedubliuoti tėvų ir atmesti pranašavimo "obuolys nuo obels..." kategoriškumą.

Tačiau ne vien tuo žmogus skiriasi nuo savo tėvų. Visai pasireikšti gali tik dalis paveldimumo, paprastai tos savybės, kurios dažniausiai esti apyvartoje. Kaip tik todėl netgi identiški dvyniai – vieno paveldėjimo, vieno "archyvo" žmonės, išoriškai panašūs kaip du vandens lašai, – psichiškai pasirodo besą labai skirtingi.

Tačiau net ir tuo atveju, kai paveldėtos savybės itin ryškios, žmogus gali pats save pakeisti, pasinaudodamas kita svarbia psichikos ypatybe – prieštaravimu.

Geriausia remtis pavyzdžiais. Žinome, kad temperamentas paveldimas, o jau vėliau tik rutuliojasi, galutinai įsitvirtindamas praktinėje veikloje. Pakeisti temperamentą sunku, tačiau jį galima tobulinti.

Imkime melancholiką.

Pagrindiniai jo bruožai – didelis jautrumas ir polinkis į blogą nuotaiką. Iš čia neigiamos ypatybės: pesimizmas, atsargumas, bailumas, įtarumas, neobjektyvumas, pagieža, nedraugiškumas, mažas aktyvumas.

Tačiau su tuo pačiu padidėjusiu jautrumu susiję ir svarbūs pranašumai: emocinis turtingumas, minties gilumas, polinkis į analizę, kritiškumas, savikritiškumas, kūrybiškas požiūris į gyvenimą, tvarkingumas, stropumas, ištikimybė mylimiesiems, sugebėjimas pasiaukoti. Ne veltui daugelis poetų, rašytojų, filosofų priklauso melancholiko tipui.

Prisiminkime sangviniką.

Dėl energijos pertekliaus sangvinikas neramus, emociškai svyruojas, nepastovus darbe ir meilėje, nepraktiškas, brazdus, įkyrus, lengvai pasiduodantis pagundoms, silpnavalis, rūstus.

Iš kitos pusės energijos perteklius, aktyvumas gimdo daugybę teigiamų bruožų: optimizmą, nuoširdumą, entuziazmą, patraukiantį kitus, sugebėjimą džiaugtis šia diena nenuogąstaujant dėl ateities, mokėjimą užjausti...

Priklausomai nuo to, kokios temperamento savybės bus dažniausiai naudoja-

mos, "treniruojamos", išsiugdys geriausias arba blogiausias charakterio variantas. Melancholikas gali būti, pavyzdžiui, niūrus, kenčiantis mizantropas, tačiau gali būti ir kūrybinga asmenybė, giliai jaučianti kitus žmones, jų silpnąsias bei stipriąsias puses ir padedanti jiems tapti tobulesniais. Sangvinikas gali būti energingas, praktiškas veikėjas ir tuščias plepys.

Kitos psichinės žmogaus ypatybės tokios pat poliariškos ir gali rutuliotis skirtingomis "kryptimis".

Žmogaus psichikos sudėtingumas bei prieštaringumas suponuoja dar vieną būtiną savybę – itin tobulą gebėjimą pasirinkti. Pasirinkimo nebuvimas – nenormali žmogaus būseną, sukelianti įtampą, pavojaus jausmą, maištą. Norėdamas užsigarantuoti tokį pasirinkimą, žmogus instinktyviai siekia aprėpti visas įmanomas, dažnai itin prieštaringas žinias, pajusti kontrastingiausius pergyvenimus: jis ne tik pasyviai pasiduoda išorės įtakai, bet ir pats stengiasi ją veikti arba kraštutiniu atveju bent laikinai pakeisti aplinką, ieškodamas tinkamesnės. Žmogus turi mokėti panaudoti geram tikslui netgi neigiamas savo savybes, pvz. agresyvumo perteklius turi būti nukreiptas kovai su visuomeniniu blogiu, su savo neigiamais nusistatymais bei ketinimais.

Žmogus negali būti tik šiaip sau melancholikas – jis gali ir turi pasirinkti, koku melancholiku būti. Taip beveik visados. Negalima įsivaizduoti žmogaus, kuris būtų visiškai determinuotas paveldimumo ar socialinės aplinkos. Tai būtų ne žmogus, o robotas.

Vadinasi, žmogaus likimas yra jo sugebėjimas tinkamai pasirinkti.

Matyt, nevykusio likimo priežastis sąlygoja ne tiek blogas paveldimumas ar netikusi aplinkos įtaka (nors tai irgi gali turėti reikšmės ypač kraštutiniais atvejais), kiek nesugebėjimas laiku ir tinkamai pasirinkti, susi viliojimas lengvesniu, akivaizdiniu keliu – tapti visu kuo panašiu į kurį nors tėvų: toks suprastintas, palengvintas pasirinkimas – tai bet kokio pasirinkimo atsižadėjimas.

LIETUVIŠKOJI KULTŪRA – SIELOS MAISTAS

Jonas Miškinis

Kultūros sąvoka labai plati. Ją galima įvairiai apibrėžti. Žmogus gyvena ne vien paprastu kasdieniniu maistu. Jam reikalingas ir dvasinis maistas. Turi ne vien tik kūną prisotinti, bet ir sielą prižiūrėti. Tauta, turinti daug tautiečių, pasižyminčių tauriomis ir kilniomis sielomis, tampa garsi, atkreipia pasaulio dėmesį. Tokia tauta niekada nemiršta. Nors ji būtų didžiausio priešo paverpta, skaudžiausiai engiama, jos nariai persekiojami, jie vis vien lieka ištikimi savo tautai ir jos kultūrai. Nūdien tokioje būklėje yra atsidūrusi lietuvių tauta.

Kultūringas žmogus – brangus ir garbingas žmogus. Nepaprastai didelius turtus jis slepia savyje. Jis gali kultūrą perduoti sekančioms kartoms arba palikti savo kūrybos turtą, kuris pasidaro amžinas, nemirtingas. Nors jo kūnas būtų miręs, bet jo sielos išreikštais turtais žmonija naudojasi, gėrisi ir džiaugiasi.

KULTŪROS STABDŽIAI IR PIRMIEJI PASIUNTINIAI

Nuo Lietuvos-Lenkijos valstybės galutinio iširimo ir padalinimo, lietuviai negalėjo savo kultūros kurti ir normaliai vystyti, nes tauta buvo patekusi Rusijos carų vergovėn. Iš tų laikų ir dabar dar nemažai turime tik iš lūpų į lūpas perduotas gražias lietuviškas dainas, padavimus. Jas kūrė lietuvių liaudis, nes inteligentų anuomet nedaug tebuvo. Žiauri vergija ir sunki baudžiava neleido ir nesudarė sąlygų lietuviams inteligentams pozityviai dirbti. Bet vėliau atsirado vienas kitas mokyta lietuvis. Pirmiausia iš Mažosios Lietuvos pasirodė pirmieji lietuviškosios kultūros pasiuntiniai. Pavyzdžiui, Mažvydas paruošė pirmąją lietuvišką knygą. Tai pirmoji tikišinė literatūra. O kiek vėliau K. Donelaitis pasirodė su pirmąją lietuvišką pasaulinės literatūros knygą. Nuo to laiko ėmė reikštis eilė naujų rašytojų, tautos žadintojų. Kasmet vei-

kėjų skaičius didėjo, lietuvių susipratimas stiprėjo.

Rusijos carai, uždrausdami lietuvišką spaudą, tikėjosi netrukus surusinti visą Lietuvą. Jie per savo valdininkus ryžtingai varė nutautinimo darbą, naikino kiekvieną tautinį lietuvių pasireiškimą bei jų savarankiškumą.

1827 m. uždraudė valstiečių vaikams eiti mokslus gimnazijose ir universitetuose. Paliko tik (ir tai ne visur) didesniuose miesteliuose pradžios mokyklas, į kurias, ypač Vilniaus krašte, skyrė vien tik rusus mokytojus.

1840 m. panaikino Lietuvos Statutą, o jo vietą užėmė rusiškas "Svod zakonov". Taigi dar labiau ir didesniu uolumu stabdė švietimo ir lietuviškos kultūros plitimą.

Kultūrininkai, kilę ir augę kaimo pastogėje, negalėdavo pakęsti tokio didelio kaimiečių pažeminimo, lietuvių kalbos persekiojimo ir paniekinimo. O kai 1883 m. pasirodė dr. Jono Basanavičiaus "Aušra", tai juos dar labiau paskatino prie kilnaus lietuviško darbo. Daugeliui lietuvių ašaros triško iš džiaugsmo, kai, paskaitę "Aušrą", pamatė, kad lietuviška kalba nė kiek neprastesnė už kitas kalbas, o už kai kurias dar gražesnė, nes labai sena, skambi ir žodinga. Iš "Aušros" jie sužinojo daugiau apie Lietuvos praeitį ir apie tas skriaudas, kurių lietuviams daro caro valdžia, užgniauzusi spaudą, suvaržiusi švietimą ir visą tautos kultūrinį gyvenimą. Todėl jie ragino žmones neleisti vaikų į rusiškas mokyklas, o patardavo močiutėms savo vaikus mokyti namie, ragino didesniuose kaimuose steigti slaptas lietuviškas mokyklas.

"Aušra", vėliau "Varpas", "Ūkininkas", "Apžvalga", "Tėvynės Sargas", seiniškis "Šaltinis" ir kiti be atodairos ragindavo lietuvius nepasiduoti maskoliškai įtakai, nepamiršti savo gimtosios kalbos ir vaikus mokyti vien tik lietuviškai. Visuose tuose laikraščiuose, lyg veidrody, atsispindėjo anos gadinės kultūrinis ir visuomeninis gyvenimas. Daug karčios teisybės jie rašė apie caro valdžios priespaudą, norą sutripti, užgniaužti bet kokią visuomenės kultūrinę

pasireiškimą. Beveik visi vienodai mokė: pasitenkinti tik savo jėgomis ir iš niekur jokių malonių nelaukti. Žodžiu, kultūrinis gyvenimas krutėjo, vystėsi, stiprėjo. Nors ir užėjo Didysis karas, bet jam nepasisėkė, esant ir sunkiausioms gyvenimo sąlygoms, Lietuvos kultūrinį gyvenimą sustabdyti.

LIETUVA – TILTAS

Lietuva yra tiltas tarp Rytų ir Vakarų kultūrų; ji yra tų skirtingų kultūrų sūkurys. Tačiau Lietuva turi dar ir savą, lietuvišką kultūrą. Sovietų Rusijos bolševikai daro lietuvių tautai, jos ateičiai ir jos kultūrai didelę žalą, ypač skaudžiai žaloja bręstantį jaunimą, kuris nebeprisimena nepriklausomos Lietuvos kultūrinio gyvenimo.

Nebegalima įsivaizduoti tokio išskirto žmogaus, kuris neturėtų paveldėtų savo tautos ypatybių. Tik ten jis gali tarpti, kur įgimtieji tautiniai ir kultūriniai ypatumai randa atitinkamas sąlygas, būtent, savoje tautoje. Taigi ryšio nutraukimas su savo tauta būtų žygis prieš savo paties prigimtį.

Žmogus pasaulin atsineša palinkimą siekti gėrio. Beieškant gėrio, apsistojama ties savo tautos kultūra, nes patsai žmogaus instinktas sako, kad tauta yra tasai šaltinis, kuris jį apdovanoja kultūros turtais. Tie, kurie nutraukia ryšius su savo tautos kultūra, tradicijomis, papročiais, tampa lyg nauji benamiai, kurie savo tarpimui bei tobulėjimui neberanda tinkamų sąlygų. Jie tarsi išrauti iš tos žemės, kurioje galėjo rasti sau tinkamo maisto. Su tokiu savęs išrovimu seka ir sielos nuskurdinimas.

Tarnavimas savo tautai reiškiasi aktyviu darbu, ginant ją nuo neigiamų įtakų, didinant jos moralines jėgas, apsaugojant gyvenusių kartų sukurtus kultūrinius turtus. Tarnavimas tautai ir naudojimasis jos kultūriniais lobiais gali būti įvairus, bet tikslas tegali būti vienas – tautos laisvė, didybė ir garbė. Savoji tauta yra vienintelis ramstis, kuris palaiko mūsų tautinių pažiūrų ir įsitikinimų tvirtumą ir neleidžia jiems iš mūsų širdžių išblėsti.

Mes, gyvendami svetur, turime irgi susirūpinti dvasine kultūra. Nepakanka būti

KELIONĖ APLINK PACIFIKĄ PER 80 DIENŲ (IV)

Juozas Vaišnys, S.J.

BALI

Aplankyti Tolimuosius rytus, ypač Japoniją, jau nuo seniai buvo mano svajonė, tad dabar, pasitaikius gerai progai, pasiryžau tą svajonę paversti realybe. Grįždamas iš Australijos namo, pirmiausia sustojau Bali saloje, Indonezijoje. Visuose turistams skirtuose informacijos leidiniuose rašoma, kad jeigu Indonezijoje nori sustoti tik vienoje vietoje, tai toji vieta turinti būti Bali. Tai tikrai graži nedidelė salelė, esanti prie Javos salos, rytų pusėje.

Man atrodo, kad Bali sala labai panaši į Tahiti, taip pat ir jos pagrindinis centras, Denpasar miestelis, labai primena Tahiti sostinę Papeetę. Į Denpasar iš Sydnejaus atskridau Indonezijos oro linijos "Garuda" lėktuvu. Čia noriu pastebėti, kad visi Azijos oro linijų lėktuvai, kuriais man teko skraidyti (Singapore, Garuda, China), buvo labai švarūs ir tvarkingi. Gal tik China lėktuvai nelabai patiko dėl to, kad palydovės beveik visuomet būdavo prisivalgiusios česnakų (matyt, norėdamos būti sveikos ir išvengti arterijų sukalkėjimo!).

Dabar Indonezija yra nepriklausoma respublika. Jos sostinė – Jakarta (apie 5 milijonai gyventojų). Indoneziją sudaro maždaug 13 tūkstančių salų, iš kurių tik 3000 yra apgyventos. Gyventojų skaičius – 131 milijonas. Didžiausios salos yra: Java,

Sumatra, Borneo. Sostinė yra Javos saloje. Ši sala yra pati turtingiausia, joje yra įvairiausių gamtos turtų. Jau nuo labai senų laikų čia žmonių gyventa. 1890 m. čia yra atrasti "Javos žmogaus" griaučiai.

Indonezijos oficiali kalba yra malajų, bet gana plačiai vartojama ir anglų kalba. Musulmonų religija yra pagrindinė, bet Bali saloje vyrauja induistų religija. Klimatas karštas ir drėgnas. Piniginis vienetas – rupija (1 JAV doleris – apie 400 rupijų).

Atvykęs į Balį, apsigyvenau Sanur Beach viešbutyje. Jeigu kam tektų į tą salą vykti, visiems rekomenduočiau šį viešbutį, kuris yra švarus, gerai sutvarkytas, kainos prieinamos, vakarais būna įvairios programos, kur parodomi vietiniai šokiai ir papročiai.

Bali sala kartais yra vadinama šventyklų sala. Iš minėto viešbučio ruošiamose ekskursijose beveik nieko kito nerodo tik įvairiausias induistų šventyklas. Šios šventyklos nėra tokios spalvingos ir auksu blizgančios, kaip budistų šventyklos Bangkoke, bet vis dėlto yra įdomios, kartais atrodo labai senos, apsamanosios. Čia visur pabrėžiamas mirusiųjų kultas. Prie kiekvienų gyvenamųjų namų taip pat yra privačių šventyklų prisiminti mirusiems šeimos nariams. Tai yra lyg mūsų šventieji paminklai.

Kiekvienos šeimos gyvenamoji vieta yra apvesta mūro tvora, kuri paprastai yra dengta ryžių šiaudais. Tarp tų mūro sienų yra keli jų nameliai: viename virtuvė, kitame valgykla, trečiame miegamieji, toliau ryžių sandėliukas ir t.t. Tarp tų atskirų namelių stovi tos meniškai išpuoštos privačios šventyklėlės-paminklai. Prie tų šventyklėlių šeimos nariai dažnai meldžiasi ir aukoja aukas dievams. Bet jie eina melstis ir aukoti taip pat ir į didžiąsias šventyklas, nešdami ant galvos įvairias gėrybes, kurios bus padėtos ant aukuro ir paaukotos dievams. Čia jie viską neša ne rankose, bet ant galvos; net ir vaikai, eidami į mokyk-

geru darbininku, amatininku, prekybininku arba kokios nors įmonės įstaigos aukštu pareigūnu. Nepakanka turėti daug pinigų ar gražiai įrengtą rezidenciją. Šalia visa to reikia susirūpinti savo sielos kultūros kėlimu ir vystymu. O kadangi lietuviai esame, tai ir kalbėkime apie lietuviškąją kultūrą, svarbiausią maistą savo sielai. Taigi savo lietuviškos kultūros pozicijas ne tik turime atlaikyti, bet dar labiau jas išplėsti, nes jos reikalingos mūsų tautos laisvės kovai, ypač mums esant išeivijoje.

Neša aukas dievams Bali saloje

lą, knygas yra užsidėję ant galvos. Jie taip yra išsilavinę, kad tų ant galvos nešamų daiktų visai neprilaiko rankomis – sau žygiuoja, ir atrodo, kad tie įvairūs kroviniai būtų lipę prilipę prie jų galvų.

Gatvėse ir keliuose žmonės "uždarbiauja", gana įkyriai siūlydami visokius suvenyrus ir užsiprašydami kelis kartus aukštesnę kainą. Labiausiai mane nustebino viena kokių 8 metų mergytė. Nuėjau į paplūdimį maudytis. Prieina prie manęs ta mergaitė ir siūlo krūvą įvairių spalvotų atvirukų. Aš buvau tik su maudymosi kostiumu, pinigų prie savęs visai neturėjau. Tai pasakiau ir tai mergaitei. "Tai nieko, – ji sako, – aš jums pasitikiu, atnešite pinigus rytoj, o dabar galite imti visus šiuos atvirukus". Paskui dar kelis kartus paklausė: "Promise? Promise?" Pridėjusi savo rankutę man prie krūtinės, dar paklausė: "Have you heart? Have you heart?" Tikrai ji mane sugraudino.

Prie Sanur Beach viešbučio yra labai įdomus paplūdimys. Jūra rami, bangų beveik nėra. Bridau į jūrą, pasiryžęs paplaukioti. Tačiau nuėjau kokią pusę mylios, ir vanduo buvo tik iki pusės blauzdų. Mat, buvo atoslūgis. Kitą dieną nuėjęs jau radau gilesnę jūrą – buvo galima ir paplaukioti. Kai būna atoslūgis, čia žmonės renka koralus, kurių jūros dugne pasitaiko nemaža.

Bali sala pasižymi "batik" pramone. "Batik" tai yra tam tikras būdas audiniams dažyti. Viskas atliekama rankomis: išpiešiami visokie raštai, išmarginimai ir pan. Ši pramonė ypač išsiplėtusi Javos saloje ir kitose Indonezijos vietose. Pirmiau Java buvo Olandijos kolonija, tad olandai šį audinių spalvinimo būdą išplatino ir Europoje. Bali saloje beveik visi vyrai dėvi "batik" marškinius, o moterys – sukneles. Beje, kaip visur, taip ir čia tradicijų tebesilaiko tik vyresnieji, o jaunimas jau nuo jų nutoles. Tad jaunos merginos čia apsirengusios

taip, kaip ir Amerikoje ar Europoje, bet senos moterys, ypač šiltesnėmis dienomis, dar tebevaikščioja iki pusės neapsirengusios. Tai yra sena šio krašto tradicija. ...

Lankydamas šventyklas, prie vienos šventyklos aplankiau ir "šventų" beždžionių miškelį. Tos beždžioniukės labai mažos, bet kadangi jos "šventos", tai jų niekas neskriaudžia, visi jas globoja. Man patarė nupirkti maišiuką riešutų, kuriuos jos labai mėgsta. Nupirkau, bet paskui dėl to labai gailėjausi. Mat, kai jos pamatė tuos riešutus, tuoj mane apspito ir norėjo iš rankų juos ištraukti. Iškeliau tą krepšiuką aukščiau, bet jos taip aukštai iššokdavo, kad supratau, jog vis tiek ištrauks. Tada tą riešutų krepšiuką nutariau įsikišti į kišenę, bet nespėjau įsikišti, kai jos jį ištraukė ir skaniai pasivaišino. Gerai, kad dar tik taip pasibaigė, nes tikrai bijojau, kad jos man nesusdraskytų drabužių.

Einant į kai kurias "garbingesnes" šventyklas, reikia susijuosti tam tikru šaliku, kurį prie durų duoda tarnautojos. Tai reiškia pagarbą. Vietiniai gyventojai gali eiti ir be to šaliko, bet "svetimtaučiams" jis būtinas.

Viešbučiuose ir restoranuose daugiausia tarnauja jauni vyrukai, kurie yra rafinuotai mandagūs. Maisto sąrašas gana įvairus, bet didžiausiu skanumynu laikoma kepta kiauliena.

Čia lyja labai dažnai, todėl augmenija turtinga, viskas žaliuoja. Iš vietinių gyventojų sužinojau, kad geriausi mėnesiai apsilankyti yra: gruodis, sausis, birželis, liepa, rugpiūtis. Šiais mėnesiais šiek tiek mažiau lyja, yra vėsiau ir ne taip drėgna.

Jeigu ir nemokėsi jų kalbos, bet išmoksi pasakyti tik vieną žodį – *terima kasih* (ačiū), tai susilauksi iš vietinių gyventojų malonaus šypsnio.

SINGAPŪRAS

Sakoma, kad pirmiau Singapūras buvęs labai nešvarus ir netvarkingas miestas, bet vienas burmistras pagalvojęs: "Dėl ko Singapūras negalėtų būti švariausias miestas pasaulyje?" Pasiryžo ir padarė. Paskelbė,

kad už bet kokį miesto šiukšlinimą reikės mokėti 500 dol. pabaudą. Ne tik paskelbė, bet ir vykdė. Rezultatai puikiai. Dabar nematysi gatvėse jokios šiukšlės, jokio popieriaus gabaliuko ar cigaretės nuorūkos.

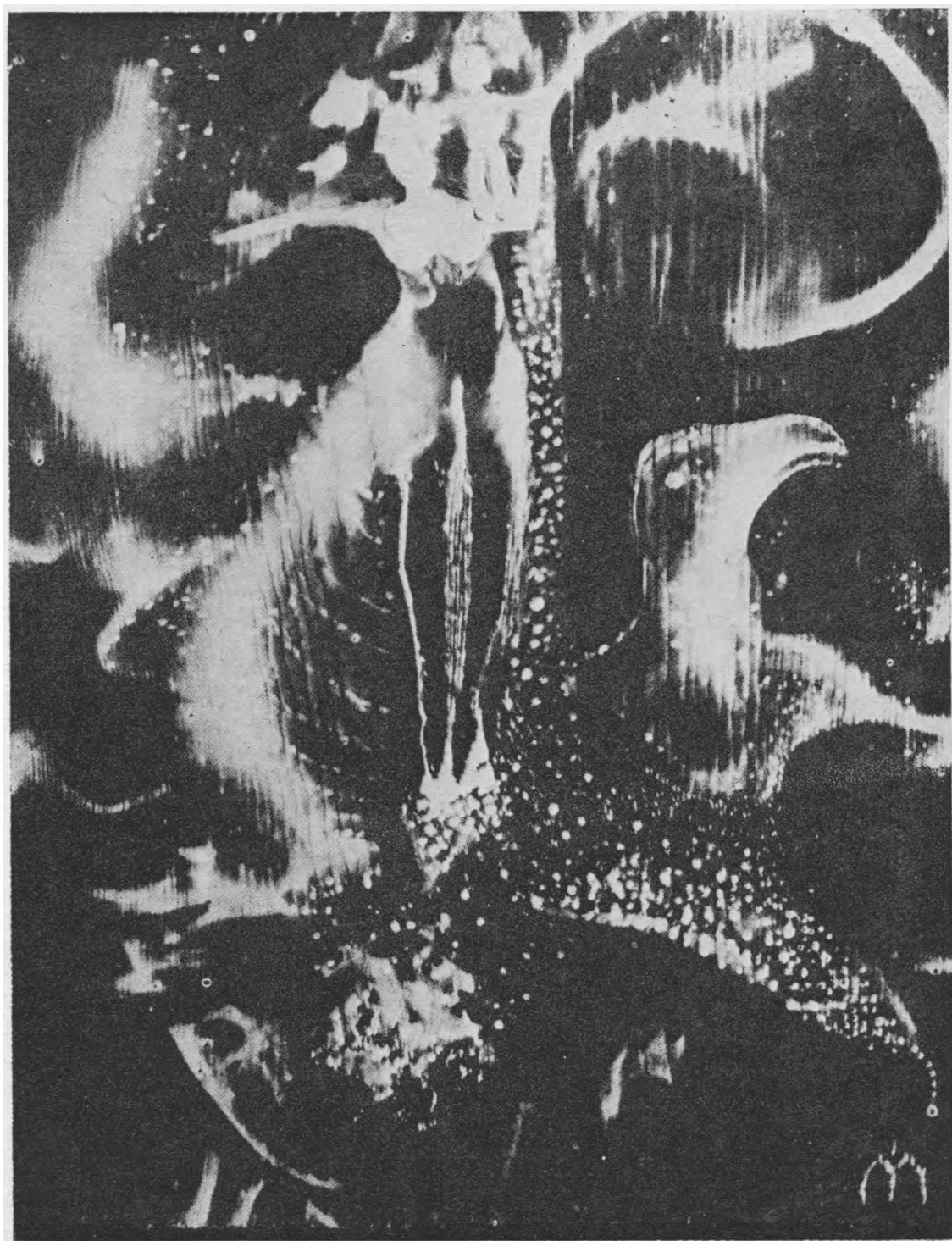
Singapūras tai yra sala, esanti į pietus nuo Malakos pusiasalio (į šiaurę nuo Sumatros salos). Šios salos pakraštyje yra Singapūro miestas, turįs apie du milijonus gyventojų. Dabar Singapūras yra nepriklausoma respublika. Singapūras yra vadinamas "Instant Asia". Jo gyventojai yra kiniečiai, malajai, pakistaniečiai, indai ir kt. Galima sakyti, kad tai yra tarptautinis miestas. Gal nėra kito tokio miesto pasaulyje, pro kurį praplauktų tiek įvairių šalių laivų ir praskristų įvairių oro linijų lėktuvų. Oficialiomis kalbomis yra laikomos malajų, kinų ir anglų kalbos. Gyventojai priklauso įvairioms tikyboms: krikščionių, musulmonų, budistų, induistų ir kt. Restoranuose galima gauti prašmatniausių ir keisčiausių patiekalų: paukščių lizdo sriubos, 100 metų senumo kiaušinių ir kitokių egzotiškų valgių bei gėrimų.

Singapūras gera vieta apsipirkimui. Čia visko galima gauti. Kainos nėra labai aukštos, nors šiek tiek aukštesnės negu Hong Konge. Čia taip pat galima pamatyti gražių šventyklų, botanikos bei zoologijos sodų, pasižiūrėti Azijos tradicinių šokių.

BANGKOKAS

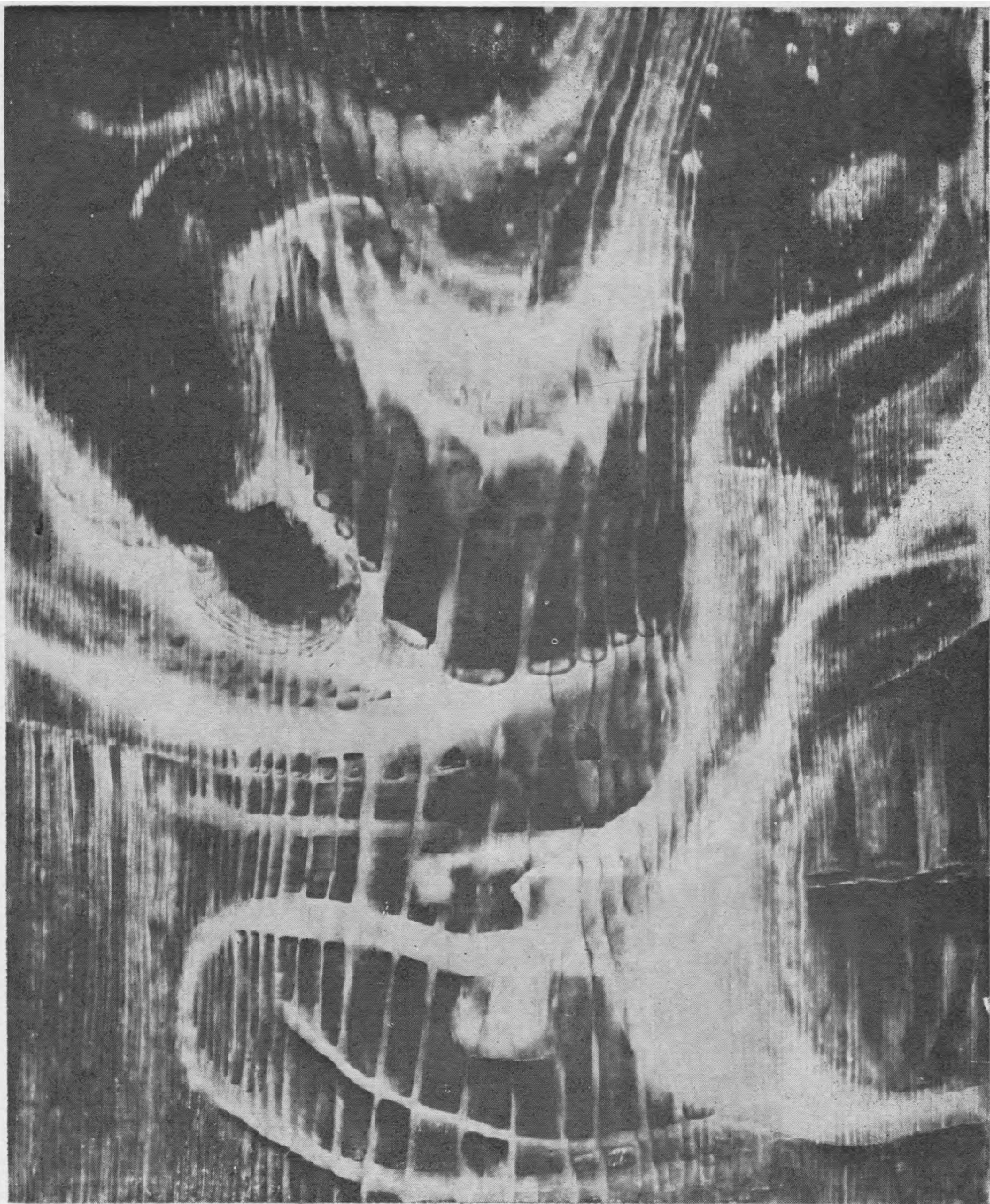
Iš Singapūro Kinijos lėktuvu nuskridau į Tailando sostinę Bangkoką. Tailando valstybė iki 1949 m. buvo vadinama Siamu. Ji turi apie 43 milijonus gyventojų, o sostinė Bangkokas – 4 milijonus. Kaip Singapūre, taip ir čia klimatas tropikinis – karšta ir drėgna. Karščiausias metų laikas – nuo kovo iki gegužės mėnesio. Aš ten buvau balandžio pradžioje, taigi...

Tailando gyvūnija gana turtinga: čia yra dramblių, raganosių, tigrų, leopardų, krokodilų ir labai daug visokių rūšių gyvačių (taip pat ir nuodingų). Augmenija taip pat įvairi: daugiausia auginama ryžių, kukurūzų, cukrinių nendrių ir kt.; yra ir įvairių žė-

Mikalojus Ivanauskas

Laisvė

Mikalojus Ivanauskas

Mūza

Bali salos šokėjos

mės turtų, bet industrija dar nėra per daug išvystyta.

Po labai švaraus Singapūro, Bangkokas man atrodė nešvarus. Nešvarus tiek materialine, tiek ir moraline prasme. Per miestą teka upė, pilna visokiųjų nešvarumų, bet joje vaikai ir suaugusieji maudosi, nardo, o moterys skalbia baltinius. Toje upėje nuolat vyksta tam tikras turgus, vadinamas "Floating Market". Būnant Bangkoke, šį savotišką turgų pamatyti yra būtinybė. Ta upė turistai plaukia laivu. Vandenyje plaukioja ir nardo vaikai, kartais kabindamiesi ant laivo. Prie upės krantų pilna laivelių su įvairiausiomis prekėmis. Taip pat ir upės krantuose yra daug krautuvėlių, tarp kurių kartais pamatai ir gražią budistų šventyklą.

Moraline prasme miestas taip pat nėra švarus. Kartais, ypač prie didžiųjų šventyklų, kur apsilanko daugiau turistų, prieina kokia nors jauna mergina ir siūlosi už dolerį...

Bangkoko grožis ir pasididžiavimas – tai šimtai auksu žibančių budistų šventyklų. Pagrindinė Tailando tikyba – budizmas. Budistų čia yra daugiau kaip 90%. Jų šventyklos tikrai puikios. Savo dievams jie nesigaili nei aukso, nei kitokių brangenybių. Dažnai gali pamatyti žmones, ypač jaunimą, meldžiantis prieš Budos statulą. Bet čia vyksta ir tam tikra prekyba: pardavinėjami paveikslai, suvenyrai, renkamos aukos įvairiems reikalams. Vienos šventyklos kieme nuolat stovi dvi nepaprastai gražiais blizgančiais rūbais apsirengusios mergaitės ir vienas jaunuolis. Sakosi jie esą studentai ir nori savo studijoms pasirinkti pinigų. O pasipinigauti jie stengiasi taip: tarp tų dviejų mergaičių leidžia atsistoti turistui, o jaunuolis paties turisto aparatu jį nufotografuoja. Už tai reikia užmokėti 3 dolerius.

Blogą išpūdį padarė keli Tailando skautukai. Įlipęs į aukštą šventyklos bokštą, pamaciau kelis berniukus. Jie tuoj priejo ir pasisakė esą skautai. Pasakiau, kad ir aš esu skautas. Tuoj vienas atkišo kairę ranką pasisveikinti ir man prisegė Tailando skautų ženkliuką. Paskui paprašė aukos džiambo rei. Daviau 5 dolerius. Jis susiraukė ir pasakė, kad reikia duoti bent 20 dolerių. Kai aš atsisakiau, tai jis pagriebė ir ištraukė skautišką ženkliuką, kurį buvo prisegęs man prie krūtinės. Tad atsisveikinome labai neskautiškai. Nustebau jų išūlumu.

Vietinė kalba yra tailandiečių. Kinų ir anglų kalbos taip pat daug kur vartojamos, bet gatvėse ir autobusuose labai sunku susikalbėti. Labai retai galima surasti angliškai kalbantį. Nors ir nemokėdami kalbos, žmonės stengiasi svetimšaliams padėti. Viena ponina mane palydėjo iki tos vietos, kur turėjau išlipti ir neleido net už bilietą užmokėti – užmokėjo ji pati.

Įeinant į šventyklą arba į privačius namus, reikia būtinai nusiauti batus. Ir mūsų misijonieriai tėvai jėzuitai, eidami į bažnyčią, palieka prie durų batus, įėję atsisėda ant kulnų, nusilenkia iki žemės ir taip sėdėdami meldžiasi. Mat, misijonieriai visur stengiasi prisitaikyti prie vietinių papročių.

Kaip visur, taip ir čia yra įvairių eks-

kursijų, galima lankyti visokias įdomias vietas. Nebloga ekskursija yra į Rose Gardens, kur galima pamatyti jų tradicinius šokius, įvairius akrobatikos numerius ir boksą. Jų boksas ne toks kaip kitur; jie naudoja ne tik rankas, bet ir kojas — galima savo priešininką mušti, stumti, spardyti.

Ir Singapūre, ir Bangkoke susisiekimo priemonės labai pigios. Nustebau, kad už taksį reikia mokėti ne ką daugiau kaip už autobusą. Singapūre taksiai turi skaitliukus, tai matai, kiek turi mokėti. Blogiau Bangkoke, kur taksiai dažniausiai be skaitliukų, tai su taksistu kartais reikia ir pasiderėti.

HONG KONGAS

Tarp Bangkoko ir Hong Kongo įvyko tokia smulkmena, kuri man yra savotiškai įdomi. Kelionėje aš paprastai būdavau civiliniais rūbais, nes nemėgstu atkreipti kitų dėmesio, daug geriau, kai būni visai nepastebėtas, vienas iš minios. Tačiau prieš maitines užsidėdavau kunigišką ženklą. Mat, maniau, kad gal nereikės atidaryti lagamino, nes atrodo, kad dabar lagaminuose labiausiai ieško narkotikų. Aš narkotikų neturėjau, bet labai nenorėjau atidaryti lagamino, nes jis buvo grūstė prigrūstas, o kai išverčia, viską išdrasko, tai paskui labai sunku vėl viską į vietą sukišti.

Bangkoko aerodrome pamačiau porėlę pagyvenusių asmenų, besikalbančių angliškai. Priėjau ir vyrą paklausiau, iš kurios vietos (gate) išskrenda lėktuvas į Hong Kongą. Jis nusiuko ir, nieko neatsakęs, nuėjo. Kai Hong Kongo aerodrome, netoli maitinės, jis mane pamatė su kunigiškais ženklais, tai tuoj priėjo, atsiprašė ir paaiškino, kad ir jis pats nežinojęs, iš kur tas lėktuvas turės išskristi. Paskui dar draugiškai pasikalbėjom. Sužinojau, kad jis iš Grand Rapids — tad beveik kaimynas. Jį dar teko susitikti vienoje ekskursijoje. Vėl priėjo ir labai mandagiai pasakė keletą žodžių. Ar ne keista? Su vienais reikia būti mandagiu, su kitais ne, nors kartais, kaip ir šiuo atveju, tą "vieną" nuo "kito" skiria tik maža drabužio

dalelė... Šis įvykis mane dar labiau paskatino vengti kelionėje kokių nors savo luomo ženklų — tokiu būdu gali geriau pažinti žmones; juos pamatai tokius, kokie iš tikrųjų yra: be vaidybos, be dirbtinių pasitangų.

Hong Kongas yra anglų kolonija, administruojama gubernatoriaus. Iki XIX amžiaus vidurio Hong Kongas buvo jūros piratų ir opiumo kontrabandininkų bazė. Paskui Nankingo sutartimi Hong Kongo sala, Kowloon miestas (pusiasalyje) ir "Naujoji Teritorija" (New Territories) atiteko anglams. Kong Kongo miestas (oficialiai vadinamas Victoria) yra administracinis šio krašto centras, o Kowloon, kurį nuo Hong Kongo skiria maždaug mylios platumo sąsiauris, yra pramonės centras su įvairiausių prekių krautuvėmis, kur galima gauti Japonijoje gamintų foto ir kitokių aparatų daug pigiau negu pačioje Japonijoje.

Mirusiojo deginimo apeigos Bali saloje

Kinų kalba yra oficiali, bet įstaigose vartojama ir anglų kalba. Galima sakyti, kad visuose Azijos kraštuose yra gana paplitusi anglų kalba, bet šia kalba susikalbėti – tai jau kitas reikalas. Kartais jie taip blogai ir keistai taria angliškus žodžius, kad neįmanoma suprasti.

Visoje šalyje yra daugiau kaip 4 milijonai gyventojų (Hong Kongo ir Kowloono miestuose po 1 milijoną). Beveik pusė visų gyventojų yra Kinijos pabėgėliai. Pagrindinė religija – budizmas. Krikščionių yra apie 10%. Klimatas subtropikinis, nėra per daug karšta, bet vis dėlto tvankių ir drėgnų dienų pasitaiko. Lietaus būna gana daug. Savo buvimą Hong Konge kaip tik dėl lietaus laikau nelabai pasisekusių. Lietus sutrukdė gėrėtis gamtos grožybėmis, kurių čia netrūksta.

Mano dėmesį atkreipė rytinė studentų gimnastika. Gyvenau jėzuitų kolegijoje, tad rytais pro langą matydavau būrius studentų pievoje sustojusių ir lyg labai pamažu šokančių baletą. Ta jų gimnastika tokia lėta, kad net nusibosta žiūrėti: pamažu pakelia vieną ranką, paskui kitą, pasisuka į vieną šoną, į kitą, lėtai pradeda kilnoti kojas ir t.t. Sako, kad tokia gimnastika pagerina kraujo apytaką.

AK, TIE ŽODŽIAI

R. BERNOTIENĖ

Gera nusiteikusi su šeima sėdėjau stadijono tribūnoje ir stebėjau spalvingą vaikų šventę. Staiga – lietus. Kaip ir visi, išsiskleidžiau skėtį ir su užuojauta žiūriu į vejoje šokančius vaikus, kurie negali pasislėpti nuo lietaus. Staiga iš už nugaros išgirstu piktą, suirzusį balsą: "Ką, negalite nuleisti skėčio žemiau?" Skubiai prispaudžiu skėtį prie pat pakaušio (gal ir tikrai aš jį per daug iškėlusi buvau), bet padidintas adrenalino kiekis pliūptelėjo į mano kraują, neturėdamas veikimui laisvės, nusėdo ant kraujagyslių sienelių ir vienu žingsneliu pavedėjo mane link sklerozės. Viskas pagal mediciną.

Aš nuolat galvoju: kodėl žmonės, ypač nemalonus dalykus, mėgsta sakyti irzliai, piktai, priekabia? Nejaugi jie nesupranta, kad tas tonas gali būti šarvas, nuo kurio atšoka patys protingiausi, labiausiai pamokantys žodžiai ir rezultatas lieka nulinis arba neigiamas? Prisiminkime paauglius kur nors autobuse ar aikštelėje. Ar ne dėl mūsų tono jie, dėl ko nors perspėti, dar labiau pasižiausia, protesto vardan ima visai įžūliai elgtis?

Vienos įstaigos tarnautoja papasakojo, kad ją viršininkas išplūdo "gyvatė". "Gerai, tegul aš kalta, užmiršau išsiųsti tą raštą, bet žodis "gyvatė" man ir dabar skamba ir skamba ausyse ir toli gražu ne padeda, bet trukdo dirbti." Ar tai nerodo, kad viršininkai ypač turi nešti didelę susitramdymo naštą, nes jų tikslas – paskatinti žmones gerai, susikaupusiai dirbti, o kur čia, atleiskite, susikaupimas, jeigu ne tik nepaisoma elementariųjų mandagumo taisyklių, bet svaidomasi velniais ir gyvatėmis! Antra vertus, žmogus – brangiausias valstybės turtas, ir niekam neduota teisės jį alinti pakeltu tonu ar piktais žodžiais, kurie, kaip rašiau, dažnai sukelia atvirkštinį efektą.

Seniai norėjau parašyti apie vieną moterį, su kuria teko gulėti vienoje palatoje. Sykį ji kalbėjo telefonu, gal kiek ir ilgėliau, o gal prailgo tik po jos norinčiam kalbėti, kad šis ėmė garsiai ir nedviprasmiškai plūstis. Moteris baigė pokalbį ir ramiai tam vyrui pasakė: "Ant manęs gyvenime dar niekas nerėkė. Prašau nerėkti ir jus". Vyrškis suglumo – jis tikėjosi kontraktos; tada būtų galima smagiai pasibarti, pasirėkauti, išlieti visą nuobodulį, nuolatinius nemalonumus, kasdien tykojančius ligoninėje, o čia staiga – ramus balsas, ori laikysena, ir liko nieko nepešęs. Pagalvoju: iš tos moters tik mokytis ir mokytis. Na, ar nebūna taip, kad ant mūsų kam nors riktelėjus, ir dar neteisingai, nejučiomis pakeliam balsą ir atsakome tonu į toną? O ramus balsas – jis veikia kaip kibiras šalto vandens – atvėsina, sugėdina, nuramina. Juk kiekvienam tenka būti karš-

tų ginčų ar net plūdimosi liudininkais, ir net stebiesi, kaip tas laužas vis labiau liepsnoja, nes į jį vis įkiša savo trigrašį dar viena ir dar vienas, kol — būna retkarčiais ir taip

— koks nors balsas garsiai ir įtaigiai sugėdina išiliepsnojusius, ir tada visi supranta, koks menkas pretekstas buvo tai, dėl ko čia susiginčyta.

Yra tokia žmonių bendravimo atmaina — apkalbos. Būtent, žodžiai iš geliančiųjų kategorijos.

Sunku kartais nepapasakoti draugui, vyrui, žmonai, bendradarbiui dalyko, kurį sužinojai apie savo pažįstamą — kartais visai nekalta, kartais su humoro atspalviu, kartais pikta, negražu. Dažniausiai tokią pasakojimą palydi perspėjimas: tik niekam nesakyk! O tas kitas irgi pasako, tik savo draugui, žmonai, vyrui, bendradarbiui, kurie, beje, irgi turi pažįstamų... Kiekvienas mūsų žino atvejų, kai dėl paskalų yra susipykę geri draugai. O gyvena nedideliame miestelyje moteriškė, tarp žmonių, kurie vienas apie kitą, regis, žino viską: ir ką kas vakarienei verda, ir kiek viščiukų išperėjo, ir kada kurios vyras parėjo girtas. Rodos, ką čia ir bekalbėti, ką beapšnekėti. Bet tos, kurios viena kitai į akis šypsosi, žiūrėk, už akių kitai kaimynei leptelia: "Tu matei, kokia netvarkinga jos virtuvė? Paliks kada nors ją vyras: pati apsileidusi, nepasipuošusi, ir jis neprižiūrėtas" ir t.t. O ta paprasčia bemoslė moteriškė, kai jai kuri nors kaimynė ima slėpiningai kuždėti apie kitą, ištempia ir pasako, pavyzdžiui, ką nors tokio: "O ji labai gyrė tavo rankdarbius. Sakė, kitos tokios auksarankės pas mus nėra" arba kitai apie kitą: "Ji man sakė, kad tu labai gražiai auklėjai vaikus, tokie jie mandagūs, darbštūs". Ir įstringa gerklėje piktas žodis, kada girdi apie save gerą... O, kad daugiau tokių moteriškių! Aš ją pavadinau geruoju taikos genijum, nes ji tame miestelyje labai dažnai išsklaido daugiau ar mažiau užnuodytus tarpusavio santykių atmosferos dūmus. Juk užtektų jai tik priartinti kaimynei, perduoti kitai nemalonių dalykus, ir, kaip tame vaikų žaidime, žodis, iškraipytas, išdartytas, šimtą kartų padin-

dintas, pasiektų ausį tos, apie kurią šneka ma (visada juk atsiras "geraširdė", kuri, peikdama "nevidones pletkininkes", pati piktdžiugiškai žiūrės, kokį efektą sukelia jos žodžiai...). Apie paskalas galima būtų rašyti daug, bet aš tik norėjau pasakyti, kad net vienas protingas žmogus gali daug padaryti — kaip vanduo prieš gaisrą.

Ir dar apie žodžius — teisingus ir neteisingus. Tenepyksta kritikai jautrus ligoninių tarnautojai, bet šie akmenukai į jų daržą.

Šešerių metų mergaitė gulėjo ligoninėje. Buvo karantinas, rašyti ir skaityti vaikas nemokėjo, tai su namais neturėjo jokio ryšio. O čia pat telefonas. Ir nors sesutė perspėjo, kad ligoniai neturi teisės juo naudotis, mergytė, apsižiūrėjusi, kad niekas nemato, paskubomis surinko namų numerį. Mama be galo apsidžiaugė, išgirdusi kreipinį "Mamyte...", ir staiga pokalbis nutrūko, ragelyje pasigirdo ir tankus pypsėjimas. Vėliau mergytė mamai pasakojo, kad prie jos pribėgo sesutė, liepė tuoj mesti ragelį ir smarkiai išplūdo. Pasielgė pagal instrukciją? Tačiau kokiais žodžiais (čia, tur būt, reiktų kalbėti jau net ne apie žodžius, bet apie širdį). Juk galėjo ramiai pasakyti: "Atsisveikink su namiškiais ir padėk ragelį". Nesikiškime į ligoninės vidaus tvarką, ar teisinga neleisti kalbėti telefonu, bet tie keli žodžiai, išgirsti iš mamos, esu tikra, būtų mergaitės sveikatai išėję į naudą.

Ir dar vienas akmenėlis. Berniukas buvo po tonsilų operacijos, bet labai jautrus, dažnai verkdamas, ir viena sesutė užjausdama ištare: "Neverk. Ryt ateis mama ir tave pasiims". Berniukas laukė rytojaus, kaip iš viso įmanoma ko nors laukti. Rytojaus dieną atėjo mama su tėveliu, atnešė žaislą ir, kai berniukas pradėjo ruošti namo, labai nustebo: jie žinojo, kad dar porą dienų vaikui teks pagulėti. Patys išivaizduojate, kiek ašarėlių vėl išliejo berniukas.

Ir tai vien dėl ramybės, kurią budėjimo metu galima nusipirkti neteisingais, nieko nekainuojančiais žodžiais.

Nieko nekainuojančiais... Ne, ne visada žodžiai tokie. Kartais reikia didelio ryžto.

KLAUSIMŲ LAPELIS

A. Saulaitis, S.J.

Vienas būdas sujungti atskirus jaunimo užsiėmimus yra duoti asmeninių klausimų lapelį, kurio medžiaga tiktų sekančiam susitikimui. Panašus lapelis dažnai esti išdalinamas rekolekcijose, kad dalyviai bei dalyvės galėtų iškelti rūpimuosius klausimus. Jaunimo dalyje – mergaičių sueigoje surinkti. Vyresniųjų – moterų rekolekcijose.

JAUNIMO KLAUSIMAI

1. Man rūpi šie tikėjimo klausimai:

Jei Dievas yra labai gailestingas, kaip jis gali ką nors nusiųsti į pragarą?

Kodėl daug žmonių netiki Dievo? Kodėl vieniems žmonėms labai rūpi Dievas, o kitiems ne?

Jeigu Dievas visą laiką atleidžia mūsų nuodėmes, tai kodėl sako, kad bus gale pasaulio teismas. Nes jeigu jis visą laiką atleidžia nuodėmes, tai visi turės su Dievu būti danguje?

Ar yra didelė nuodėmė nenuieiti į bažnyčią? Jeigu mes tikime Dievą ir meldžiamės namie, ar yra taip bloga nenuieiti į bažnyčią?

Man rūpi, kad, kai aš darausi vyresnė, užmirštu Dievą ir dešimt Dievo įsakymų.

2. Asmeniniai ir šeimos gyvenimo klausimai:

Kodėl kiekvieną savaitę reikia eiti į bažnyčią?

Kodėl kartais šeimos nesugyvena?

Jaunas vyras, kuris gerai mokosi ir turi gerą ateitį, labai suserga. Jis sunkiai dirbo ir mokėsi, o dabar viskas nesiseka.

3. Klausimai apie tikinčiųjų bendruomenę – Bažnyčią:

kad pasakytum žmogui teisybę, kad užbėgtum draugo ar šiaip pažįstamo klaidai už akių. Bet gan dažnai geras žodis labai nedaug kainuoja. O jo grįžtamoji galia labai labai didelė. Tad gal jau vien dėl jos nešykstėkime jų – tų gerųjų...

Kodėl Bažnyčia yra tokia "money-hungry"? Kodėl Bažnyčia visą laiką nori pinigų ir visą laiką tiek daug dėmesio skiria rūpesčiui, kiek žmonės duoda pinigų?

Kodėl žmonės eina kiekvieną sekmadienį į bažnyčią, bet netampa geresni?

Kodėl kunigai ir vienuolės visą laiką vienodai apsirengia?

4. Mintys ir pergyvenimai, kuriuos sunku suprasti:

Kaip Dievas gali siųsti tokias tragedijas – žemės drebėjimus, audras, potvynius?

Kodėl mano draugas (jauno vyro vardas) mirė?

Kodėl geriems žmonėms atsitinka blogi dalykai?

Prieš porą metų mano dėdė mirė automobilio katastrofoje. Kodėl jam reikėjo taip mirti?

5. Norėčiau, kad būtų paliesti šie klausimai:

Kodėl bažnyčia turi būti tokia materialinė? Viskas papuošta auksu, aukštom lubom ir visokiais nereikalingais daiktais!

VYRESNIŲJŲ KLAUSIMAI

1. Man rūpi šie tikėjimo klausimai:

Galvoju, kad Bažnyčios, geriau sakant, kai kurių dvasininkų skelbiamas laisvas apsisprendimas maldoj, išpažinty, gyvenimo svarbiųjų klausimų išrišime žmones išmeta iš vėžių. Sąžinės laisvė, laisvi apsisprendimai – geras dalykas tiems, kurie turi gerą tikėjimą, stiprius pagrindus. O mes tikėjimo klausimuose (dauguma!) esame tik su krikšto marškinėliais. Mes, tėvai, nedaug turėdami paruošimo, išmanymo, mažiau dar davėm savo vaikams, ir šie, laisvės pagundų suvilioti, meldžiasi visur ir visaip, kitaip sakant – visai negarbina Dievo, nes jie viską patys gali! Kunigai neturi sąlyčio su žmonėmis arba jo turi labai mažai. Tikėjimas smilksta: juk nuodėmės, įsakymai Dievo ir Bažnyčios tebėra, juos reiktų akcentuoti, o ne žmogaus sąžinės

laisvę; sąžinės, kurios nespėta išauginti, išauklėti. Lengva keliauti gyvenimo keliu, kai yra gairės, ir neįmanoma, kur nėra žinomi nei keliai, nei takeliai.

Vienose rekolekcijose mums aiškino, kad dalyvaujant ne vienose šv. mišiose tą pačią dieną, per kiekvienas galima ir reikia (jei nesijauti sunkiai nusidėjęs) eiti šv. Komunijos. Bet dabar atrodo, kad gal taip nereikia daryti. Kaip iš tiesų?

Kūno iš numirusių prisikėlimas. Jeigu mes tikime, kad mirtis yra laimingo amžino gyvenimo pradžia, nes tada susitinkame su Dievu, kodėl ji yra mums tokia nepriimtina ir nelaukiama?

Sv. Rašte yra kalbama apie Kristaus brolius ir seseris. Ar tikrai Marija ir Juozapas turėjo daugiau vaikų?

Kas bus išganytas? Daug pašauktų, bet maža išrinktų — reiškia, maža išganytų. Jeigu maža išganytų, tai daug pasmerktų, daug pragare. Bet tas man nesusiderina nei su Dievo gerumu, nei su jo išmintimi: jis viską taip gerai sutvėrė. Visur stebuklinga tvarka. Kaipgi jo paskutinis tvarinys būtų taip nepasisekęs?

Ar yra laikas po mirties? Jeigu yra, tai kada prasideda amžinybė? Jeigu nėra, tai kaip su skaistykla, kur baigiama atsilyginti už nuodėmes; ten turėtų būti laikas.

Pomirtinis gyvenimas: ar yra Šv. Rašte kur nors paminėta apie skaistyklą? ar yra kur nors minima sielų pomirtinis gyvenimas dar prieš paskutinįjį teismą?

2. Asmeniniai ir šeimos gyvenimo klausimai:

Kaip išmelsti Dievo malonę, kad nesijaustum vienišas — vienas? Iš šeimos lizdo išskrido visi. Buvę pilni namai — tušti. Jauties kažkaip užsilikęs ir labai nereikalingas. ... Žinau, reikia aukotis kitiems, bet taip norėtusi gūdžiais vakarais ar dienos problemas sprendžiant gyvai, realiai jausti šalia Dievą, kaip išmelsti tos malonės? Kaip noriai priimti vienvatę?

Mortos ir Marijos nuolatinis pavyzdys mums moterims vis nesibaigianti problema. Mortos rolė yra palikta šeimoje moterims. Jei pasirinksi Marijos "geriausią dalį" —

bijau, kad labai nukentės visa šeima. Atrodo, vyrai palikti Marijos rolėms, deja...

Šeimoje tenka visą laiką vienam nusi-leisti, jei nenori skyrybų. Ir tai tenka visada man tai daryti. Esu širdyje labai pikta ir jaučiuos nelaiminga. Kas daryti?

3. Klausimai apie tikinčiųjų bendruomenę — Bažnyčią:

Kai Bažnyčia (parapija, kunigai) pasidaro žmogui ta "siena", o ne kelias į Dievą — ar žmogus yra teisus siekti tikėjimo kelio be savo Bažnyčios? Parapija yra pavirtusi ceremonijų atlikimu ir nebesirūpina žmogaus dvasios vedimu.

Kokia yra gilesnė šv. mišių metu tarpusavio pasisveikinimo prasmė? (Mano pasta-ba: jei tokios naujovės būtų plačiau žmo-nėms paaiškintos, gal ir bažnyčiose nebūtų pasipriešinimo).

Skaistykloje — kenčianti Bažnyčia. Kai užprašomos ir atnašaujamos šv. mišios už atskirą mirusį asmenį... aš negaliu tikėti, kad Dievas nori, jog už kiekvieną atskirai būtų šv. mišios atnašaujamos. Juk tai būtų nelygybė: kas turtingas, gali daugybę šv. mišių užprašyti, o už vargšą — kartais gal net nė vienu. Ir aš negaliu tikėti, aš mel-džiuosi už visus mirusius, kurie yra skais-tykloje. Ar yra kas tuo reikalu apreiškta, ar yra kokia Bažnyčios dogma tuo reikalu?

4. Norėčiau, kad būtų paliesti šie klau-simai:

Kaip labiau priartėti prie Dievo, kaip įsigyti gyvesnį, gilesnį tikėjimą ir didesnę meilę Dievui ir artimui?

Apie išpažintį. Jei nepadarai mirtinos nuodėmės, tai nereikėtų eiti prie išpažinties ir galima eiti prie šv. Komunijos. Bet esu girdėjęs, kad nežiūrint į tai, yra gerai eiti dažnai išpažinties. Paaiškinkite.

Kada žegnojimasis buvo pradėtas — ar žinoma istorija?

Kaip jaunimą patraukti į religinį gyve-nimą, kuris galvoja, kad Bažnyčia nereika-linga, geriau pasimelsti galima parke?

Meditacija, kaip atliekama, kaip dažnai, kaip ilgai trunka? Ir kuo skiriasi nuo TM (Transcendental Meditation)? Ir ar gerai daryti TM?

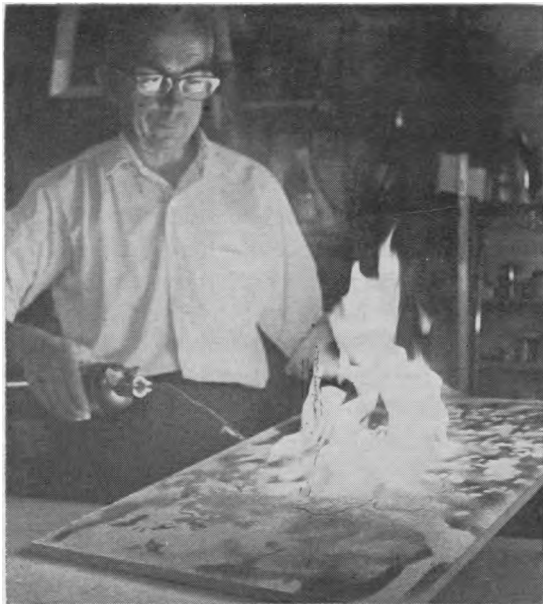
"Kas tartų žodį prieš Žmogaus Sūnų, tam bus atleista, o kas piktžodžiautų Šventajai Dvasiai, tam nebus atleista" (Luko 12,10). Malonėkit paaiškinti.

Ar galima dukart tą pačią dieną priimti Švenčiausiąjį?

Ar Katalikų Bažnyčia ne per daug iškelia Dievo Motinos kulto? Gal daugiau meldžiamasi į Mariją, negu į Jėzų Kristų bei Šv. Dvasią?

Tikėti – reiškia laikytis Viešpaties net ir tamsoje. Ieškantis savo religinius pergyvenimus ir mintis išversti į klausimus, kuriais gali su kitais pasidalinti, žmogus turi progos gilinti tikėjimą, savo atsakomybę už kitus Dievo akivaizdoje. Kai kuriems klausimai yra paskata toliau lavintis – lankyti pokalbius, suaugusiems kursus apie Šv. Raštą, auklėjimą šeimoje. Bažnyčios istoriją. Kitiems klausimai yra proga į juos praktiškame gyvenime atsakyti, įsijungiant glaudžiau į parapijos gyvenimą, skaityti, kalbėtis su kitais tikėjimo klausimais.

Į šiuos klausimus neduodame atsakymų. Laukiame, kad patys skaitytojai apie tai pagalvotų ir savo mintimis pasidalintų su kitais skaitytojais.

M. Ivanauskas prie "Liepsnos tapybos"

LIEPSNOS TAPYBA

M. Ivanauskas

Pavartę senas enciklopedijas, randame aprašytą medžio deginimo techniką ir tam tikslui vartojamus instrumentus. Pagrindinis instrumentas yra platinos adatėlė, kuri yra kaitinama alkoholiu ir su kuria išdegunami taškeliais ir trumpais brūkšneliais įvairūs ornamentai ant medinių išdirbinių. Tai daugiausia kalinių ir mėgėjų užsiėmimas. Toks menas vadinamas *pirograviūra* (gr. pyr – ugnis ir pranc. gravure – graviravimas), t.y. graviravimas ugnimi, vok. Brandmalerei, angl. wood burning. Modernieji žodynai šią meno šaką jau kiek plačiau apibūdina: "Pirograviūra – tai graviravimas medyje bet koku įkaitintu metaliniu įrankiu". Mat, po II pasaulinio karo atsirado elektriniai lituokliai ir elektra kaitinamos graviravimui "kilpos" (prie kotelio pritvirtinta kilpos formos viela).

1938 m. Kaune buvau suruošęs pirmąją savo dailės darbų parodą, kurioje buvo išstatyta daug ornamentuotų dėžučių, taurelių, lėkščių, portretų ir gamtovaizdžių. Visa tai buvo atlikta įkaitintais atsuktuvais. Atsuktuvo aštriąja briauna buvo apibrėžiami piešinio kontūrai, o braukiant plokščiuoju atsuktuvo paviršiumi (kaip teptuku) per medį, buvo išdegunami norimų tonų patamsinimai bei šešėliai. Šiuo metu atsuktuvą pakeičia elektra kaitinami lituokliai (900 laipsnių F. ir daugiau).

Tais pačiais 1939 m. man buvo pavesta suremontuoti Kauno mieste trys pradžios mokyklos, kurios buvo apkrėstos žalingu naminiu grybu. Šiai kovai su naminiu grybu buvo panaudota ir žibalinis litavimo primusas. Tai prietaisas, kurio galvutei įkaitus, sviedžiama liepsna.

1958 m. atsikėlęs į JAV, radau mažą liepsnosvaidį ("torch"), kuriuo liepsna naudojama, kaip teptukas, meno kūrybai. Ir taip gimė *liepsnos tapyba*. Paprastai ši tapyba atliekama ant medžio ar kito paviršiaus, kuris svyla ar dega, pvz. kartonas, kamščio plokštės ar kitokios dirbtinės me-

Neurozės

Dr. P. Janulionis

Daugelis dar labai miglotai supranta, kas tai yra neurotikas, neuroze sergantis žmogus. Matyt, taip yra todėl, kad tiek psichinės ligos, tiek neurozės dar neteisingai vertinamos. Niekas nesišaipto iš reumatikų, traumatikų, širdininkų, užjaučia juos, laiko sunkiais ligoniais. Net suvargęs alkoholikas sulaukia mažiau pašaiptos, negu neuroze sergantis ligonis. Nemaža dar yra galvojančių, kad neurotikas — tai savo silpnybių nepastebintis žmogus, kuris vien valios pastangomis galėtų įveikti jam kylančius sunkumus, tiesiog juos "atmesdamas", ignoruodamas. Nuomonė, kad neurozė yra nerimta, lengva, nors ir plačiai paplitusi liga, yra neteisinga.

Nėra tokio neurotiko, kuris nebūtų mėginęs įveikti kylančių sunkumų. Neurotiką kamuoja abejonės, baimės, rūpesčiai, nepasitikėjimas savimi, nepilnavertiškumo jausmas, daug logiškai nepateisinamų mąstymo ir elgesio įkyrumų, emocinių reakcijų —

dienos plokštės. Darbas atliekamas deginimu dujomis, skysčiais ar įkaitinta geležimi. Spalvotai liepsnos tapybai prie skystų degalų prismaiškoma tam tikri chemikalai. Teks-tūros įvairumui gauti galima naudoti žvyrą, akmenukus, vinis ar kitokius gelžgalius. Pirmoji liepsnos tapybos paroda buvo Čikagoje 1965 m. Theodore Roosevelt mokykloje.

visa tai neišsivaizduojama žmogui, kuriam to neteko pačiam pajusti arba iš arti patirti.

Nors atrodo, kad emocijos kontroliuoja ir valdo mūsų mąstymą, tačiau iš tikrųjų emocijos ir mąstymas yra glaudžiai susiję. Emocijos yra betarpiška mąstymo, supratimo pasireiškimo dalis. Jei žmogus emocijomis nereaguoja į reiškinį, neklystant galima teigti, kad jis to reiškinio nesuprato. Kas kita, jei žmogus reiškinio nenori pastebėti arba pastebėjęs slepia savo emocijas, nes jos jam nenaudingos. Jei jautrus grubumui žmogus nereagavo į grubų poelgį, vadinasi, jis to poelgio nesuprato. Terminas "aklas pyktis" lyg ir rodytų, kad emocinė reakcija nuslopino mąstymą, "išjungė" jį, betgi, jei mes nesuprastume susidariusios situacijos, neįvertintume jos absurdiškumo, nebūtų ir "aklo pykčio". "Aklas pyktis" rodo, kad situaciją mes supratome puikiai. Kiekviena emocinė reakcija rodo, kad mes situacijose aktyviai dalyvaujame. Mes nereaguojame į tai, kas mums svetima, neliečia mūsų. O emocijos laipsnis ir kryptingumas parodo mūsų objektyviosios tikrovės supratimą ir įvertinimą. Šia prasme skirtumo tarp sveiko žmogaus emocijų ir neuroze sergančio emocijų nėra. Skirtumas yra tarp sveiko žmogaus ir neurotiko mąstymo, supratimo. Neurotiko emocijos — jo iškreiptos tikrovės supratimo rezultatas. Norint pakeisti jo supratimą, jo požiūrį į jam labai aktualias problemas.

Supratimas pradeda formuotis nuo kūdikystės. Vaikas, vėliau susirgęs neuroze, šeimoje įgijo blogesnę gyvenimo patyrimą, negu sveikas vaikas. Šio patyrimo pobūdis yra labai svarbus tolesniam asmenybės formavimuisi. Todėl šeima turėtų būti ne tik sveika pati, bet ir teisingai perduoti vaikui aiškų šeimyninių ir visuomeninių kontaktų, gėrio ir blogio, tiesos ir netiesos, žmogiškos šilumos ir priešiško suvokimą. Bet ir šeimoje kartais būna priešiško, grubumo ir žiaurumo, lydimas net fizinių bausmių. Neabejotinai kenksmingas tėvo ar motinos nebuvimas šeimoje. Skaudi problema — dvigubas moters apkrovimas: namie beveik visa šeimos buitis ir tiesioginės pareigos dar-

bovietėje. Yra moterų, linkusių pervertinti savo galimybes ir tikėti, kad jos gali vaikui atstoti ir save, ir tėvą, ir būti pavyzdingos darbuotojos. Tuomet dažniausiai nukentia vaikų interesai. Vaikas, vėliau paauglys, jaunuolis, arba jaučia abejingumą, formalumą, savo nereikalingumą, arba yra nuolat žeminamas, ujamas, rūščiai baudžiamas. Vaikas tą blogį mato labai aiškiai. Atsiranda baimė, nuoskauda, priešiškusis, nepasitikėjimas, jautrumas bet kokiai kritikai. Nepasitikėjimas savimi neleidžia teisingai suprasti kitų žmonių ir virsta prielaida vystyti neurozei. Pamažu susidaro neteisinga aplinkos, socialinės santvarkos, visuomeninių pažiūrų samprata. Po to – neteisingai suformuotos, iškreiptos problemos ir situacijos ir jau kaip logiška supratimo apraiška – atitinkamos emocijos, sukeliančios pagrindinius neurozės simptomus: nemigą, jautrumą, nervingumą, greitą nuovargį, apetito stoką, nepasitikėjimą savimi, nemytuotą baimę, įkyrias mintis, įvairiausius skausmus įvairiose kūno vietose, kuriems gydytojas negali rasti paaiškinimo, nes anatominų sutrikimų neranda.

Kitos neurozių priežastys kyla iš mus supančios aplinkos. Dar yra daug psichiką traumuojančių faktų ir situacijų, kuriuos galima skirstyti į ilgalaikius ir trumpalaikius. Ilgalaikiai psichiką traumuojantys faktoriai neurozes sukelia dažniau. Tokie gali būti ilgai trunkantys priešiški santykiai tarp bendradarbių, kartais – įtempta atmosfera darbovietėje, erzinantis blogas buitinis aptarnavimas, judėjimo susikimšimas (traffic jam), kai po darbo moters laukia namie vaikai, grubus aptarnaujančio personalo elgesys, vykimas į darbą ir iš darbo sudaro kuo plačiausią dirvą vystyti neurozėms. Būna, kad tokių ne itin didelių konfliktų ir psichinių traumų per vieną dieną susidaro nemažai, bet reta diena būna be jų. Todėl reikia "geležinių nervų", o jie, kaip žinoma, ne tokie. Dažnai tokiu atveju nepadedą nei reikalo supratimas, nei viltis, kad aptarnavimo sferos darbas ateityje pagerės.

Dar vienas neurozių šaltinis – nedarni meilė. Logiškas meilės rezultatas yra šei-

ma, kurioje ypač ryškiai kristalizuojasi vyro ir moters požiūris vienas į kitą. O požiūris labai nevienodas. Dar ir dabar vyksta psichologinė moterų emancipacija, nors juridiskai konstitucija ją jau seniai pripažino. Moterys turi daug labai teigiamų savybių: intuiciją, švelnumą, neapykantą grubumui, mokėjimą ir norą globoti ir auginti mažą žmogų. Negana to, daug amžių trukusi seksualinė moterų eksploatacija išmokė moteris daug giliau suprasti meilės ir lyties problemas. Ilgus amžius moteris kovojo už tai, kad lytiniai santykiai būtų artumo ir švelnumo tarp vyro ir moters apraiška. Visus šiuos bruožus priimta laikyti moteriškais. Susidarytų išpūdis, kad vyrai negali būti tokie žmogiški, kaip moterys. Betgi iš to neturėtų būti daroma išvada, kad biologiškai vyrai negalėtų turėti tokių savybių.

Lytiniai santykiai yra intymiausia žmonių bendravimo forma. Čia mintys, jausmai ir elgesys atspindi bendrą asmenybės išsivystymą. Stebėdami neurozės vystymąsi, galime matyti, kaip grubus ir žiaurus elgesys iš vaiko padarė baimingą, savimi nepasitikinčią moterį, kuri vėliau bijojo ir nepasitikėjo savimi intymiaame gyvenime. Čia neurozės priežasčių yra žymiai daugiau, bet jos – kito rašinio tema.

- Iš Vakarų Vokietijos jauni vyrai ir mergaitės vyksta į kitus kraštus, pasiryžę savo nemokamu darbu ir pasiaukojimu atitaisyti tautoms skriaudas, kurias yra padarę naciai. Per paskutinius keletą metų taip išvyko apie 5000 savanorių vokiečių darbininkų, ypač į Lenkiją ir Izraelį. Kai kurios vokiečių dirba psichiškai nesveikų ligoninėse, maitindamos ir globodamos tuos sunkiai slaugomus ligonius.

- Dr. George Ruggieri, jėzuitas oceanografas, Niujorko aqvariumo direktorius, vedą svarbius okeano tyrinėjimus. Jis pvz. surado, kad okeanų kempinės gali duoti naujų antibiotikų kovoje su ligomis. Dr. Ruggieri yra taip pat Osbornio jūrų mokslų laboratorijos direktorius.

Kalba ir dvasia

K. Parėštytė

Per lietuvių mokytojų suvažiavimą, kuris vyko savaitę prieš Pasaulio Lietuvių Dienas, iškilo klausimas, kurį jau seniai diskutuoja ne tik mokytojai, bet ir daugelis kitų mūsų visuomenės narių. Auklėjant jaunąją išeivijos kartą, ar svarbiau pabrėžti lietuvių kalbos mokymą, ar tautinės dvasios ugdymą? Šią problemą vertėtų trumpai panagrinėti, nes ji paprastai sukelia aštriai skirtingas nuomones.

Pirmieji lietuviai išeiviai tikriausiai tokiu klausimu nesirūpino. Jie stengėsi išlaikyti savo tautinį savitumą visais atžvilgiais. Tam jie steigė mokyklas, kūrė organizacijas ir meninius vienetus. Tačiau ilgainiui, naujoms kartoms augant, išeivijos padėtis pradėjo keistis ir dar tebesikeičia. Atitolimas nuo gimtosios žemės, gyvenamo krašto įtaka, iš pasiturimo gyvenimo kylanti apatija veda nutautilimo link. Tas tautinis užsidedimas, kuris skatino pirmuosius išeivius, jau dabar blėsta arba yra kitaip suprantamas, jaučiamas. Kuo jaunesnė išeivijos karta, tuo labiau ji prisitaiko prie savo krašto aplinkos, gyvenimo būdo, papročių, galvosenos. Tai vienas nutautilimo reiškiny. Su juo rišasi ir kitas – kalbos praradimas. Jaunesnieji lietuviai vis mažiau ir silpniau vartoja lietuvių kalbą. Ji virsta antraeile, jau nebe gimtąja kalba. Tad išeivija susiduria su gyvybiniu reikalu: jeigu jau beveik neįmanoma visapusiškai lietuvių išsaugoti.

ar nereikėtų sukaupiti visas pastangas ir užtikrinti bent vieno jos aspekto išsilaikymą? Jei taip, tai kyla klausimas, kokio aspekto? Čia ir prasideda nesutikimas.

Vieni teigia, kad kalba yra tautos keratinis akmuo, be kurio kultūra virsta vien tik etninių papročių palaikymu ir pagaliau visai išnyksta. Anot kitų, kalbos mokėjimas ne būtinai paverčia žmogų sąžiningu tautiečiu; o kadangi nutautilimas kalbos atžvilgiu vis tiek neišvengiamas, verčiau žadinti jaunų kartų meilę ir pagarbą lietuvių tautai, kad nepražūtų nors dvasinis ryšys tarp atskirų lietuvių.

Teoretiškai kalbant, kalbos ir dvasios negalima atskirti, nes jos viena kitą papildo. Jeigu, pavyzdžiui, žmogus gerai moka lietuvių kalbą, bet mažai tesidomi lietuvių veikla ir nejaučia noro ar atsakomybės pasitarnauti visuomenei, jis vien savo kalbos mokėjimu neprisideda nei prie lietuviybės išlaikymo, nei prie jos skleidimo. Antra vertus, jeigu žmogus aktyviai domisi lietuviškais reikalais, bet nemoka kalbos, jo veiklos ribos žymiai susiaurėja. Jis mažai tegali naudotis lietuvių spauda; jam būtų sunku vadovauti susirinkimams ar kitoms programoms; jis gali susikalbėti tik su tais lietuviais, kurie moka jo krašto kalbą. Taigi būtų idealu, jei kiekvienas lietuvis pasižymėtų ir tobulu kalbos vartojimu, ir tautiniu susipratimu.

Deja, praktiškai taip nėra. Ypač jaunimo tarpe vis mažėja skaičius tokių, kurie ne tik didžiuojasi esą lietuviai, bet ir be klaidų kalba bei rašo lietuviškai. Ar tai būtinai turi vesti prie visokių pasirinkimų ir atmetimų? Kalba ir tautinis susipratimas iš tikrųjų lieka lygiai svarbūs. O jei vis sunkiau darosi išugdyti abi tas ypatybes pavieniuose asmenybose, tai galima bandyti jas atskirai vystyti toje pačioje visuomenėje.

Reikia pripažinti, pavyzdžiui, kad ne visas jaunimas gali ar galės gerai išmokti lietuvių kalbą. Dėl vienos ar kitos priežasties daugelis jų nėra patyrę išsamaus lietuviško auklėjimo. Vieni jau yra trečios ar ketvirtos kartos lietuviai, kiti kilę iš mišrių šeimų ir pan. Tačiau vis dar atsiranda jau-

nuolių, kurie labai gerai lietuviškai moka arba kurie lengvai galėtų savo kalbą patobulinti. Su tokiais reikėtų intensyviai dirbti, kad jie kuo stipriau išlavintų savo gabumus toje srityje. Kadangi tauta negali išsilaikyti vien tik muzika, valgiais, papročiais, tuos jaunos žmones reikėtų skatinti talkinti lietuvių spaudai, tęsti lituanistinio švietimo darbą ir t.t. Trumpai sakant – išlaikyti gyvą lietuvių kalbą.

Negalima atstumti ir tų, kurie lietuviškai tik šiaip sau kalba ar visai nemoka. Jų tarpe yra ne tik jaunimo, bet ir vyresnių žmonių, kurie anksčiau iš Lietuvos emigravo arba jau gimė svetur. Daugelis jų finansiškai, morališkai, o dažnai ir konkrečiais darbais remia lietuvių veiklą. Jie, pavyzdžiui, naudojami progomis išgarsinti lietuvių vardą profesinėje, akademinėje ir politinėje savo krašto sferoje. Jaunimas sportuoja, priklauso meniniams vienetams, dalyvauja suvažiavimuose, stovyklose, demonstracijose. Jie ne visada kalbasi tarp savęs lietuviškai, bet vis vien didžiuojasi savo tautinėmis ypatybėmis, jaučia vieningumą. Tokie žmonės, kad ir nemokėdami gerai kalbos, gali reikšmingai prisidėti prie lietuviybės išlaikymo. Visuomenė turėtų sudaryti jiems palankias sąlygas, kad jie galėtų drąsiai bendradarbiauti su tais, kurie kalbą gerai moka. Tuo būdu vieni susilauks naujų darbo jėgų, o kiti per tą ryšį gal ir kalbos daugiau pramoks.

Anksčiau minėtos Pasaulio Lietuvių Dienos kaip tik buvo geras įrodymas, kad negalima atmesti nei kalbos, nei dvasios. Tame įvykyje dalyvavo ir vyresnės ir jaunesnės kartos atstovai iš įvairių pasaulio kraštų. Suplaukė minios lietuvių. Ne visi jie gerai mokėjo lietuvių kalbą; buvo galima girdėti visokių akcentų. Tačiau visi kartu sportavo, dainavo, diskutavo savo krašto reikalus. Visus jungė šilta, šeimyniška nuotaika. Jei ne ta lietuviška dvasia, tas tautinis solidarumas, nebūtų atvykę nė pusės tiek žmonių. Antra vertus, reikia pripažinti ir lietuvių kalbos reikšmę. Per PLB Seimą, pavyzdžiui, ir vyresnieji, ir jaunimas turėjo skaityti referatus, duoti pranešimus, nagrinėti

įvairių kraštų lietuvių padėtį. Tai būtų buvę labai sunku be bendros kalbos. Lituanistinis švietimas kaip tik rūpėjo dalyviams, atstovaujantiems kraštams, kur jaunimas visai nemoka lietuviškai. Jiems buvo aišku, kad kalbos mokėjimas žymiai praturtintų ir pagilintų jų tautinę veiklą.

Taigi kalba ir dvasia yra lygiai svarbios lietuviybės išlaikymui. Tauta gali greitai pranykti be savo kalbos, bet tas pats pavojus jai gresia, jei jos nariai praranda tautinį sąmoningumą, ištikimybę. Nutautimas yra sunkiai išvengiamas, su juo reikia apsiprasti. Tačiau nors gal ir neįmanoma išlaikyti tobulą lietuviybę, reikėtų bent stengtis, kad ji išliktų su visomis savo ypatybėmis, kad nepražūtų nei kalba, nei dvasia.

KRISTINA PARĖŠTYTĖ įsijungė į "Laiškų lietuviams" redakcinį kolektyvą. Ji rūpinsis JAUNIMO skyriumi. Kristina gimė 1952.VIII.23 Manchesteryje, Anglijoje. Nuo 1957 m. gyvena Kanadoje. Hamiltone baigė katalikų mergaičių gimnaziją ir humanitarinius mokslus McMaster universitete. Taip pat baigė Vysk. M. Valančiaus lituanistinę mokyklą ir joje dėstė šešerius metus. Dainavo "Aido" chore ir priklausė skautėms. Nuo 1974 m. gyvena Toronte. Klausė paskaitų Lituanistikos seminare jaunimui prie Kent universiteto. 1975 m. įsigijo magistrės laipsnį Toronto universitete iš slavistikos (pagrindinė šaka – rusų literatūra). Dabar iš šios srities ruošia doktoratą. Šiais metais pradėjo dėstyti Toronto Maironio lituanistinėje mokykloje. Ji yra Pasaulio lietuvių jaunimo sąjungos vicepirmininkė lituanistiniams reikalsams. Yra dalyvavusi II ir III Jaunimo kongrese.

- Nauja Winonos, Minn., vyskupijos laikraščio "The Courier" redaktore pakviesta Notre Dame vienuolyno seselė Paula Young.

- Los Angeles arkivyskupijos aukštesniųjų mokyklų ir kolegijų superintendente pavaduotoja yra paskirta seselė Cecilia Louise Moore, juozapiečių vienuolijos narė.

Paruošė DANUTĖ ir GEDIMINAS VAKARIAI

MENO KŪRĖJAI

Liepos mėn. Vilniuje buvo respublikinė dailės verslo dirbinių paroda. Joje dalyvavo daugiau kaip tūkstantis meistrų, parodydami apie pustrėčio tūkstančio dirbinių. Tai pirmoji tokio plataus masto ir pobūdžio paroda. Joje dalyvavo pagrindinius dailės dirbinius kuriančios ir gaminančios verslo įmonės.

Pagrindinis parodos uždavinys buvo parodyti tai, kas sukurta geriausio ir kas turėtų būti ant parduotuvių prekystalių, kurie turėtų patenkinti gyventojų bei svečių poreikį, išigyjant dovanų bei prisiminimų, o taip pat ir kitos paskirties dailių dirbinių.

Parodų salėse, kaip jau įprasta, vyrauja Lietuvos respublikai įprastiniai keramikos ir audinių darbai: lovatiesės, kilimai, staltiesės. Šie mūsų paprastų žmonių rankų darbai, seniai išėję už parodos sienų, ir paplitę mūsų buityje, įneša jai jaukumo, giedros nuotaikos ir savitumo bruožų. Pastebimos dvi audinių kryptys: vieni autoriai toliau vysto senąją paprastų žmonių meną ir etnografinį palikimą – kiti eina jau su naujais laikais, perkurdami papročius ir pritaikydami šioms dienoms.

Daug sunkumų šiandien kyla dėl dailių jų medžio dirbinių. Nors šioje srityje turimi seni ir turtingi papročiai, tačiau per paskutinį dešimtmetį kūrybinės ir gamybinės įmonės daugiau dėmesio skyrė skulptūrai, o taikomojo meno kūryba buvo gerokai

primiršta. Šiandien krautuvėje nusipirkti gražų dirbinį iš medžio ne taip jau lengva.

Senųjų amatų atgaivinimas ir jų pritaikymas šiandienai buvo bene svarbiausias šios parodos tikslas. Parodoje buvo labai daug dirbinių iš rago: pypkės, taurės, dėžutės ir kt. daiktai. Daug kalvystės pavyzdžių. Nepaprastai išaugęs papuošalų meninis lygis.

Parodoje nemaža dirbinių skirta svarbioms datoms bei įvykiams pažymėti, kaip "Olimpiadai–80" ir kitoms progoms. Pasiğendama apie Lietuvos respubliką dalykų, kuriuose atsispindėtų jos kultūra. Šie dalykai tikėtų keliautojams bei svečiams.

NAUJI DAILĖS RŪMAI KAUNE

Kaune, Donelaičio gatvės pradžioje, pastatyti keistoko stiliaus rūmai. Šiuose rūmuose bus nuolatinės ir keičiamosios parodos, kurioms paskirta daugiau kaip du tūkstančiai kvadratinų metrų ploto. Šiuose rūmuose pirmoji paroda buvo atidaryta jaunųjų dailininkų – paminėti 60-mečiui. Dalyvavo beveik du šimtai menininkų, išskindami apie penkis šimtus darbų.

Antrajame ir trečiajame naujųjų rūmų aukšte, septyniose didžiulėse salėse, baigiama įruošti paveikslų galerijos. Tikimasi, kad jau šį rudenį jas galės lankyti pirmieji meno mylėtojai.

Šių rūmų planus padarė Miestų statybos instituto Kauno architektė L. Gedgaudienė.

TAPYMAS LAUKE

Šiomet vasarą beveik visą mėnesį Lietuvos sostinėje Vilniuje atvira ore vyko tapyba, kuri priminė kūrybinę dirbtuvę. Senamiesčio gatvelėse ir miesto aikštėse, prie istorijos ir architektūros paminklų bei naujamiestyje, pasistatę pastovus, dirbo įvairių šalių dailininkai. Tokia tarptautinė lauko tapyba Lietuvoje buvo pirmoji, surengta dailininkų sąjungos.

Tapymas lauke labai tiksliai perteikia tikrą apšvietimą ir gamtos spalvas. Paskutiniuoju metu išigali paprotys vis dažniau ruošti bendras kūrybines stovyklas didžioiose statybose bei pramonės įmonėse. Šiose tarptautinėse menininkų stovyklose

vyksta pokalbiai apie atstovaujančių tautų meną. Skaidrėmis supažindinama su kiekvienos šalies dailės pasisėkimais.

LIETUVOS JAUNIMO ATSTOVAI KUBOJE

Liepos mėn. Kuboje įvyko devintasis pasaulio jaunimo ir studentų suvažiavimas, kuriame dalyvavo ir Lietuvos atstovai.

Havanoje pasirodė Lietuvos Valstybinio akademinio operos ir baleto teatro solistė I. Milkevičiūtė, Valstybinės konservatorijos solinio dainavimo klasės trečiojo kurso studentai V. ir A. Frankoniai, o taip pat V. Gavelino vadovaujamas kamerinės džiazo muzikos trijų.

ADOMO MICKEVIČIAUS SLĖNIS KAUNE

Atvykę svečiai iš užsienio į Lietuvą domisi ypač gražiomis poetų apeiliuotomis vietovėmis. Taip atvažiavę iš Lenkijos Poznanės A. Mickevičiaus universiteto profesorai norėjo pamatyti jiems žinomo poeto A. Mickevičiaus vardu pavadintą slėnį. Svečiams ypač patiko Lietuvos gražūs laukai, miškai ir slėniai. Senoji Vilniaus ir Kauno statyba – architektūra, muziejai. Malonūs ir svetingi lietuviai. Svečiai, nuvesti prie A. Mickevičiaus slėnio sukrypsių vartų, jau tikrai gero išpūdzio nesusidūrė. Juos pasitiko baisus dvokimas. Tai Girstupis, virtęs nešvarumų grioviu, nusėtas senomis padangomis, gelžgaliais ir kitokiu šlamštu, skleidė visai nepoetišką kvapą. Negenėti medžiai, neprižiūrėti takeliai, žolėmis apžėlęs gėlynas aplink poeto akmenį. Ir lyg gyvas priekaištas – p o s m a s : „slėnio gražesnio nerasi pasauly...“, iškaltas atminimo lentoje, kuri kažkieno perskelta į tris gabalus. Vaizdo nė kiek nesušvelnino kažkieno akmens papėdėje padėta rožių puokštė.

Vilniuje gyventos poeto vietos apleistos: aptrupėję vartai, prižiūklintas kiemas ir nušiuręs namas Literatų skersgatvyje. Universiteto rajone pavadintas A. Mickevičiaus kiemelis nuniokotas nesibaigiančiu remontu. Namas Pilies skersgatvyje, kuriame poetas gyveno, seniai nugriautas ir jokių nelikę gyvybės ženklų.

Aiškinama svečiams, kad A. Mickevičius labai mėgstamas poetas, kad jo knygos verčiamos į lietuvių kalbą dideliais kiekiais. Vilniuje bus įsteigtas poetui muziejus. Įdomu, ar svečiai iš svetur, matydami taip apleistą poeto prisiminimą, patiki gražiems žodžiams ir pagarbai jo poezijai?

KADA ĮVYKO PIRMOJI DAINŲ ŠVENTĖ

Iki šiol vis dar vyrauja nuomonė, kad pirmoji lietuvių dainų šventė įvyko 1895 m. ant Rambynų kalno, kurios sumanytojas ir chorų vadovas buvo rašytojas V. Storasta-Vydūnas.

Pats V. Storasta-Vydūnas apie save rašo, jog Tilžės lietuvių bažnytiniam 30-ties asmenų chorui, po ilgų kunigo kalbinių, pradėjęs vadovauti nuo 1895 m. gruodžio mėn. Tų pačių metų vasario mėn. gyvavimo dešimtmėty šventė Rytų Prūsijos lietuvių kultūros draugija "Birutė". Vydūnas mini, kad jubiliejiniame koncerte dalyvavo birutinių tam kartui sukviestas mažytis choras. To meto spauda irgi mini, kad dainavęs lietuviškas choras ir suvaidinta pjesė. Koks choras ir kas jam vadovavęs – nepažymėta. Taip pat aptikta atsitiktinė žinutė, kad 1895 m. jubiliejinėje "Birutės" šventėje dalyvavo "liaudiškas choras iš Tauragės". Matyt, mėgėjų būrelis. Jis kelias lietuviškas dainas padainavęs be vadovo. Yra duomenų, kad 1892 m. V. Nacevičius suorganizavo bažnytinį chorą Jurbarkė, kuris "sekančiais metais dalyvavo Tilžės "Birutės" draugijos šventėje, atlikęs keletą lietuviškų dainų". Ar nesupainiota data? Gal choras dalyvavo 1895 m.?

Tai būtų ir visi "chorai", galėję atstovauti Lietuvos chorams tariamoje pirmoje dainų šventėje. Iki spaudos draudimo panaikinimo 1904 m. visoje vadinamoje Didžiojoje Lietuvoje apytikriai būta kokių 25 chorų.

Vydūnas apie save nemažai rašęs, nepraleisdavęs progos priminti esąs muzikas, nebūtų nutylėjęs tokio renginio, kaip dainų šventė, juo labiau, jei būtų buvęs jos rengėjas. Jei per "Birutės" iškilmės dalyvavo koks chorelis, tai dar ne dainų šventė. Vy-

dūno vadovaujamas Tilžės bažnyčios lietuvių choras 1899 m. pasivadino "Giedotojų draugija". Rengė koncertus, kuriuos Vydūnas vadindavo "dainų šventėmis". Tai liudija nemaža išlikusių reklamų.

Dainų šventės idėja tarp lietuvių veikėjų bei muzikų iškilo pirmą kartą 1906 m. Vilniuje. Tuometinės "Vilniaus žinios" rašė: "Girdint apie igaunių (estų) dainų šventę, kilsta klausimas, kada gi ir mes, lietuviai, susilauksime dainų šventės?" Po ilgai trukusių pasitarimų pradėta ruošti Marijampolėje Suvalkų gubernijos dainų šventė. Ją sutrukdė Pirmasis pasaulinis karas.

1924 m. Kaune įvyko pirmoji dainų diena (dainų šventė). Kodėl ji nepasivadino antrąja? Ta proga išleistame straipsnių teorijos, istorijos ir kitais klausimais rinkinyje (su šventės programa) pasisako garsūs muzikos ir kultūros veikėjai: J. Naujalis, A. Kačanauskas, T. Brazys, Vaižgantas ir kt. Nė vienas iš jų ne žodžiu neužsimena apie kada nors ir kur nors buvusią dainų šventę, kauniškės pirmtakę.

Prieš porą metų dainų šventės tyrinėjo V. Jakelaitis. Jis niekur neužtikęs, kad ruošti chorų pasirodymai 1895 m. būtų vadinami "Dainų šventėmis".

LIETUVIS FOTOGRAFAS MOKO KOSMONAUTUS FOTOGRAFUOTI

Žvaigždžių miestelio foto klubo garbės nariu tapo kaunietis fotografas Povilas Karpavičius. Jis yra Lietuvos žemės ūkio akademijos dėstytojas. Jis, dažnas kosmonautų svečias, perteikia jiems savo turtingą patirtį ir teorines žinias.

P. Karpavičius suruošė kosmonautams ypatingą kontūrinio fotografavimo, turinčio didelę reikšmę praktiniam kosmonautų darbui žemės orbitoje, metodikos kursą. Jis aiškino, kaip galima gauti nepaprastai tikslią nuotrauką, teikiančią didumą fotografijai ir priimančią mažiausius atspalvius.

P. Karpavičius jaunystėje sukūrė ištisą lietuviškų vaizdų rinkinį. Jaunas būdamas jis jau galvojo, kaip fotografiją panaudoti mokslui. Pateikė naujų teoretinių žinių, ypač spalvotos fotografijos srityje.

KALBAMĖS TELEFONU

Ar jau jums *pastatė* telefoną? – girdime kartais klausiant. Lietuviškai taip sakyti negalima. Telefonas, kaip ir elektra *vedamas*, *įvedamas* (laidas), o ne *statomas*, *pastatomas* (telefonas – nei namas, nei butelis, kad jį statytume!). Įvestas telefonas gali būti *įjungtas* ir *išjungtas*. Pamėgink nesumokėti mokesčio – telefoną tau išjungs, o paskui rūpinkis, kad vėl įjungtų.

Norėdami su kuo nors kalbėti telefonu, pirmiausia turime *nukelti ragelį*. Taip, ragelį, tik ne *triūbelę* (metas būtų ją visai pamiršti). Ką toliau daryti. Ogi reikia pasukti numerį. Pasukti, o ne *surinkti*.

Jei gerai pasukome visus numerio skaitmenis, po signalo išgirstame atsiliepimą *Alio!* Šį žodelį lietuviškai turime tarti tik su minkštuoju 1: *Alio!* (o ne *Alo!*). Ar tinka, nukėlus skambančio telefono ragelį, atsiliepti teigiamuoju žodeliu *Taip?* Netinka, nes pokalbis dar neprasidėjęs: nėra ko nei teigti, nei neigti. Reikia tik atsiliepti.

Tas, kas skambina, paprastai pirmas pradeda pokalbį. Įprasta pradėti nuo sveikinamųjų žodžių: *Labas rytas* (diena, vakaras)! Pasisveikinus reikia tuojau pasisakyti pavardę ar vardą (šeimos nariai, artimi draugai gali mus pažinti iš balso). Skambinant į įstaigą, kai turime paprašyti pakviesti norimą darbuotoją, pavardės pasisakyti nereikia. Be abejo, kviestasis asmuo, atėjęs prie telefono, turi pirmiausia sužinoti, su kuo kalba.

Jei pasitaiko apsirikus pasukti ne tą numerį ir pakliūti ne ten, kur norėjome, reikia mandagiai atsiprašyti ir tik tada padėti ragelį. Susierzinus klausinėti, tarsi priekaištauti: *Kas čia, Kaip čia, Kodėl*, – būtų nemandagu ir nekultūringa.

Jei, kalbėdami telefonu, ko nors neišgirstame, nesuprantame, neklausinėkime stačiokiškai: *Ką sakai? Ką? Kas?* Mandagiai paprašykime pakartoti: *Atsiprašau, neišgirdau* arba: *Atsiprašau, nesupratau*.

Beveik kasdien mums reikia prašyti pakviesti ką nors prie telefono. Ar mokame gražiai paprašyti? Dažnai sakome tiesiog: *Pakvieskite tą ir tą*. Kartais dar įterpiame žodį *prašau*: *Pakvieskit, prašau, tą ir tą*. Abiem atvejais prašome pakviesti nelabai mandagiai ir nelabai lietuviškai, kad ir kažkaip švelniai tuos žodžius tartume.

Kreipdamiesi į ką nors, ko prašydami ar pageidaudami, nuo seno lietuviai yra įpratę pirmiausia tarti mandagumo žodį, o paskui jau reikiamą veiksmažodį. Tik ne liepiamąją veiksmažodžio nuosaką, o bendratį: *Prašau pakviesti. Prašau pasakyti*. Dar geriau, dar lietuviškiau vartoti sustabarėjusią daugiaskaitinę formą *prašom* (netekusią veiksmažodžio funkcijos): *Prašom pakviesti* prie telefono tą ir tą.

Liaudies šnekamojoje kalboje gana dažnai girdime tariamosios nuosakos formą *prašyčiau*. Šiuo žodžiu išreiškiamas labai mandagus, švelnus kreipimasis, kai prašoma kokios paslaugos. Jei žinome, kad kviečiamasis asmuo ne arti prie kvietėjo, jei nelengva jį rasti, – kaip tik labai tinka sakyti: *Prašyčiau pakviesti* arba: *Labai prašyčiau pakviesti; Gal pakviestumėte, Ar nepakviestumėte, Gal galėtumėte pakviesti. Ar negalėtumėte pakviesti, Gal kartais pakviestumėte, Ar kartais nesutiktumėte* iš ten ir ten *pakviesti* tą ir tą – jų telefonai neatsako.

Tariamosios nuosakos formos, ypač su žodeliais *gal, ar, kartais*, liaudies šnekamojoje kalboje gana dažnos. Nepamirškime tokio švelnaus mandagumo ir kalbėdami telefonu.

Jeigu iš įpratimo ir toliau vartosime liepiamąją nuosaką: *Pakvieskit* arba: *Pakvieskit, prašau* (su įterptiniu mandagumo žodžiu), – žinokime, kad lietuviškų mandagumo formų dar neišmokome!

Sakykime, kad mes labai mandagiai jau paprašėme norimą asmenį pakviesti. Išgirstame atsakymą: *Minutėlę!* Ar gerai pasakyta? Nelabai gerai. Ta *minutėlė* šiaip neblogas žodis, tik šiuo atveju geriau kitaip pasakyti: *Prašom palaukti. Tuoj ateis, Tučtuojau pakviesiu, Gerai, pakviesiu*. Užtenka prašančiam pakviesti atsakyti tik vieną žodį: *Tuoj(au)*. Jeigu pageidaujamas asmuo čia pat, geriausia pasakyti *Prašom* ir perduoti ragelį. Niekada netinka prašančiam pakviesti atsakyti *Galima* (tarsi duodamas kam leidimas pasikalbėti). Tik vaikai, išgirdę: *Gal galima* prie telefono mamytę, vaikiškai kartodami prašomąjį žodį, atsako: *Galima*. Iš pat mažumės pratinkime vaikus nekartoti to *galima*, bet mandagiai pasakyti *Prašom*.

Antanė Kučinskaitė

TRUMPAI IŠ VISUR

- Šv. Vardo draugijos suvažiavimas įvyko rugsėjo 21-24 d. Baltimorėje.
- Texas universitetas už 2,4 mil. dolerių nupirko Gutenbergo spausdintą Šv. Raštą. Tai aukščiausia kaina bet kada sumokėta už Šv. Rašto knygą.
- Londone, Parlamento koplyčioje, pirmą kartą po reformacijos, buvo aukotos katalikų šv. mišios, švenčiant šv. Tomo More gimimo 500 m. sukaktį.
- JAV pasauliečių katalikų centras įsteigtas Čikagoje. Leis savo biuletenį, kuriame svarstys pasauliečių katalikų reikalus. Vienas jo vadovų –Russell Barta yra socialinių mokslų profesorius Mundelein kolegijoje.
- Margaret Mason, filmų aktorė, yra čekoslovakų kilmės, katalikė, randanti daug stiprybės religijoje.
- Vatikano radijas duoda informacijas 33 kalbomis, turi 303 pilną laiką dirbančius

Mikalojus Ivanauskas

Vilniaus šventovės

tarnautojus ir 200 trumpesnio laiko talkininkų, iš viso iš 40 kraštų.

- Nauju JAV katalikų universiteto prezidentu nuo rugsėjo 1 d. paskirtas dr. Edmund Pellegrino, gydytojas, Yale-New Haven medicinos centro vadovas. Jis yra 58 m. amžiaus, septynių vaikų tėvas, žinomas mokslininkas, filosofas, humanistas.

- Seselė Cabrini Bongiovanni, Notre Dame vienuolijos narė, yra magikė. Neseniai ji davė programą presbiterionų bažnyčioje, Minneapoly. Ji atlieka magikos numerius, ventrilokvistė, dainininkė ir šokėja, visą tą meną panaudodama evangelijos tiesų skelbimui.

- Gerojo Ganytojo seserys Čikagoje jau darbuojasi 119 metų. Per tą laiką jos savo įstaigoje yra globojusios daugiau kaip 30.000 mergaičių, turinčių įvairių problemų. Jų įstaigoje gavo pagalbos ir daug moterų bei vaikų. Neseniai jos įstengė pasistatyti naują vienuolyną ir mokyklą Orleans gatvėje, Čikagos šiaurėje.

- Popiežiškoji sielovados komisija 1978 m. birželio 1 d. paskelbė naujas instrukcijas apie dvasinį vadovavimą išvykstančių į kitus kraštus tikinčiųjų. Pagiriamas ištiki-

mumas savo tautai, savo šeimoms, savo grupėms ir savo kilmės šaknims. Tai yra pirmą kartą, kad kiekviena etninė grupė turi būti aptarnaujama ta pačia kalba kalbančių, tos pačios kultūros kunigai, ar, kur jų nėra, sielovada turi rūpintis kunigai, pakankamai susipažinę su atitinkamos etninės grupės kalba ir kultūra.

- Liurde, Marijos apsireiškimo 120 m. sukakties proga, lankysis 500 organizuotų maldininkų grupių, daugiausia iš Prancūzijos ir kitų Europos kraštų. Gegužės mėn. įvyko tradicinė karių kelionė. Apskaičiuojama, kad šiemet Liurdą aplankys daugiau kaip 3 milijonai maldininkų.

- Libane karo metu sugriautoms bažnyčioms atstatyti Vokietijos katalikai parūpino gausiai lėšų. Jie taip pat suteikė pagalbos daugiau kaip 100,000 Libano pabėgėlių.

- Sovietų Sąjungoje, Maskvoje, įvyko dail. Ilijos Glazunov paroda, kur buvo išstatyta 400 paveikslų. Šalia oficialių temų, parodoje buvo išstatyta daug religinių kūrinių, Madonų, cerkvių vaizdų, stengiantis pavaizduoti istorinę Rusiją. Paroda vyko Manež galerijoje, Raudonojoje aikštėje. Kas-

dien į ją suplaukdavo apie 20.000 žmonių. Stovėjo eilėse.

- Vatikanas užmezgė diplomatinius santykius su Trinidad respublika.

- Staigus Serge Perrino išgijimas Liurde buvo vyskupo J. Orchampt pripažintas stebuklingu, kai gydytojų komisija jam nerado mediciniško išaiškinimo. Liurde nuostabiai išgyja kasmet maždaug po 30 žmonių, bet tik 62 išgijimai nuo 1862 m. iki 1965 m. paskelbti stebuklingais.

- Ekvatoriaus Gvinėjoje liko tik vienas kat. kunigas, kai vyriausybė ištrėmė ispanus misijonierius ir uždraudė katalikų apeigas. Toje šalyje yra daugiau kaip 300.000 gyventojų. Dauguma gyventojų katalikai.

- Net 4000 JAV televizijos stočių rugsėjo mėnesį perduos specialią programą geriau supažindinti su Šv. Raštu. Programai vadovaus katalikė sesuo Angelė iš Birminghamo, Alabamos, bendradarbiaudama su protestantais. Ji yra JAV-se veikiančios katalikiškos šeimos misijonierių sąjungos steigėja. Ši sąjunga turi daugiau kaip 8000 bendradarbių.

- Buvęs bokso čempionas Rocky Graziano dabar darbuojasi su organizacija, kuri stengiasi apsaugoti pensininkus nuo užpuolimų. Jis kalba į jaunimo gaujų vadus, į pačius jaunuolius, juos mokydamas būti tvarkingais ir taip pat pensininkus moko, kaip saugotis.

- Vatikano nuolatinis stebėtojas Jungtinėse Tautose msgr. Giovanni Chelli pakeltas į arkivyskopus. Jis yra 59 m. amžiaus. Būdamas Vatikano diplomatinėje tarnyboje, darbavosi Guatemaloje, Ispanijoje, Romoje. Jungtinėse Tautose yra nuo 1973 m. Vatikanas paskyrė ir savo stebėtoją prie Jungtinių Tautų Genevos įstaigų — arkiv. Jean Rupa, buvusį nuncijų Irake ir Kuvaite.

- Tailande jau susidarė daugiau kaip 100.000 žmonių, pabėgusių nuo komunistų. Pabėgėlius šelpia JAV katalikų labdara, siųsdama maistą, vaistus ir drabužius.

- Italijos vyriausybė paskyrė 250 mil. lirų (apie 275.000 dol.) išsaugoti nuo išblėsimo Leonardo da Vinci paveikslą, Paskutinė vakarienė, esantį Milane.

- Italijoje didžioji genekologų ir obstetristų gydytojų dalis oficialiai pareiškė, kad jie nedarys abortų; to neleidžia jų sąžinė.

- Kristaus kančios drobulė, su mūsų Viešpaties veido atspaudu, Torine šiemet buvo išstatyta rugp. 27 d. iki spalio 8 d. Iš viso, numatoma, ją bus applankę apie penki milijonai žmonių. Šia proga sustiprinamas jos mokslinis tyrimas. Taip išstatyta ši drobulė tebuvo tik 1933 m.

- Naujavedžiai John ir Sylvia Dillon, abu du 27 m., Seattle, Wash., savo svečiams kvietimuose įrašė, kad jie yra susilaukę ap rūpinimo palaimos, ir prašė, kad jeigu svečiai ką norės dovanoti, tegu skiria katalikų labdarai. Taip buvo suaukota 635 dol.

- Vakarų Vokietijoje vienas legalus abortas atitinka 7,8 gimimų. Abortai didėja.

- Msgr. Joseph Homeyer, Vakarų Vokietijos vyskupų konferencijos generalinis sekretorius, pareiškė, kad Rytų Vokietijos Bažnyčia veda mirtiną kovą dėl išsilaikymo. Kultas, apeigos dar leidžiamos, tačiau socialinė veikla ir darbas su jaunimu uždrausta.

- Vysk. Carroll Dozier ir du kunigai suvaidino lemiamą vaidmenį, išsprendžiant ugniagesių streiką Memphis mieste.

J. Pr.

"LAIŠKŲ LIETUVIAMS" KONKURSAS

Dvidešimtojo "Laiškų lietuviams" konkurso tema: *Geras draugas — retas paukštis*. Straipsnis turi būti ne ilgesnis kaip 3000 žodžių, pasirašytas slapyvardžiu ir, įdėjus atskirame vokelyje savo tikrąją pavardę, adresą bei telefoną, atsiųstas redakcijai iki 1979 m. vasario mėn. 1 dienos. Galima rašyti ir beletristine forma.

Skiriame keturias premijas. I — 150 dol. (mecenatas dr. Leonas Kriaučeliūnas), II — 100 dol. (mecenatai Bronė ir Jonas Veselkai), III — 75 dol. (mecenatai: 50 dol. Bronė ir Pranas Vitai, 25 dol. Vincas Kuliešius), IV — 50 dol. (mecenatė Stefanija Rudokienė).

Konkursui atsiųsti straipsniai tampa redakcijos nuosavybe ir gali būti spausdinami "Laiškuose lietuviams".

ATSIŪSTA PAMINĖTI

Antanas Rubšys. RAKTAS Į N. TESTAMENTĄ. Pirmoji dalis. Bendrija: sąjūdis. Išleido "Krikščionis gyvenime" 1978 m. Kalbą tikrino Petras Balčiūnas. Įrašus piešė Telesforas Valius. Žemėlapius paruošė Juozas Andrius. Meniskai apipavidalino ses. Ona Mikailaitė. Nuotraukos Antano Rubšio. Kieti viršeliai, 394 psl., kaina 8 dol.

Nuoširdžiai dėkojame "Laiškų lietuviams" rėmėjams

Po 6 dol. aukojo: B. Konauka, kun. S. Morkūnas, B. Ginčiauskas, I. Vilimas, M. Ambrozaitienė, J. Bičiūnienė, M. Sabukonienė, B. Kruopis.

Po 5 dol.: I. Bernotavičienė, B. Kūkalis, A. Elijošius.

Po 4 dol.: S. Charžauskienė, L. Laukienė, V. Statkus, E. Jankauskienė, M. Jonikienė, B. Augustauskienė, A. Grybauskas, V. Butvydas, S. Dargis, J. Žebrauskas, B. Tamošiūnienė, B. Baras, M. Barienė, kun. P. Kūra, A. Stankaitis, N. Lukošūnienė, J. Penčylienė, A. Jamčemskienė, O. Rugelienė, M. Šimkus, K. Eidukonis, J. Varkalis, L. Šiaučiuonaitė, A. Karpavičius, K. Kašinskas, E. Juknevičienė, kun. J. Grigonis, kun. P. Katauskas, O. Vilėniškienė, A. Juškys, A. Margevičius, R. Andrijauskienė, A. Kubilius, J. Sandargas, V. Pleškus, A. Balsys, V. Stankus, J. Čėsna, R. Misiūnas, J. Jankauskienė, I. Smieliauskienė, A. Razutis, kun. P. Sabulis, S. Paketuras, A. Milūnas, L. Kriaučeliūnas, V. Rapšys, P. Dūda, V. Sirusas, V. Žilinskas, J. Aglinskienė, G. Gaurilius, S. Damašienė, J. Daunoras, A. Avižienis, O. Vaitas, M. Jasaitienė, M. Monkus, P. Norvilas, J. Karalius, J. Stanislovaitienė, A. Domanskienė, J. Krutulis, S. Prialgauskienė, B. Graužinienė, V. Kupcikevičius, N. Šumskienė, A. Dzirvonas, A. Pareigis, A. Pračkailienė, P. Odinas, P. Jokūbaitis, E. Kubilienė, A. Masiulis, B. Radzevičius, B. Mačiulaitis, P. Šimelaitis, V. Račkauskas, K. Ancerevičienė, J. Žadeikis, B. Beleskienė, A. Senkus, J. Norkaitis.

Po 3 dol.: P. Gluosnys, A. Venckus, B. Neverauskas, O. Krasauskas, J. Ivanauskienė, G. Pūdymaitienė, Z. Martinaitienė, R. Kaunienė, R. Pranokus, J. Grigaitis, E. Vaitkūnienė.

Po 2 dol.: kun. T. Palis, K. Drunga, J. Ambrizas, P. Petkelienė, V. Dailidienė, L. Kerulis, H. Moliejienė, D. Jurcienė, O. Elertienė, B. Apanavičienė, J. Fedar, J. Žadeikis, S. Jokubauskas, G. Miglinienė, T. Jennings, M. Veliuona, I. Rimkūnienė, V. Janukaitienė, P. Vasiliauskas, V. Kasakaitis, R. Čepulienė, A. Bujokas, B. Valavičienė, P. Jonelis, P. Baužys, B. Urbelis, J. Spurgis, J. Žalagėnas, D. Didžys, B. Padgauskas, P. Čerakavičienė.

Po 1 dol.: A. Baltrūnas, E. Liškevičienė, R. Petronienė, P. Gulbinskas, V. Čepaitienė, M. Grinius, C. Januševičienė, E. Sandanavičienė, S. Stravinskis, J. Andrulis.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas. Redakcinė kolegija: Juozas Vaišnys, S.J. (atsak. red.), Antanas Saulaitis, S.J., Anicetas Tamošaitis, S.J. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Algirdas Grigaitis, Vytautas Kasniūnas, Kristina Parėštytė, Nijolė Užubalienė, Danutė ir Gediminas Vakariai. Administratorė — Aleksandra Likanderienė. Viršelis ir skyrių vinjetės — Jūratės Eidukaitės-Okura. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636. Telefonas 737-8400. Nek. Prasidėjimo Šv. Marijos Seserų spaustuvė, Putnam CT 06260. Metinė prenumerata — 6 dol., atskiras numeris — 60 centų.